Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 249 (17372) | 1986 оной октябриин 29, среда | Сэн 3 мүн.

Промышленна предприятинуудай, колхоз, совхозуудай ажалшад! Ажахын тоосоое, хамтын подрядые үргэнөөр нэбтэрүүлэгты! Ажалай эсэсэй үрэ дүнгүүдэй түлөө эдэбхи үүсхэл гаргагты, харюусалгатай байгты, бэеэ даагаад ажаллагты!

(КПСС-эй ЦК-гай Уряануудһаа).

Агуу Октябриин хүндэлэлдэ

«Строймеханизация» трестын хоёрдохи УМС-да дүй дүршэлөөр баян хүдэлмэришэд — «КБ-405» түхэлэй башенна кранай машинистнүүд Галина Коганова, Надежда Дружинина гэгшэд хүдэлдэг юм. Тэдэнэр ажалаа гүйсэд һайн мэдэдэг һэн тула халаанайнгаа даабари холо үлүүлэн дүүргэдэг заншалтай. Мэдээжэ болоһон 5-дахи разрядай машинистнүүд социалис мүрысөөндэ нэгэнтэ бэшэ шалгардаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: башенна кранай машинист КПСС-эй гэшүүн Галина Ивановна Коганова.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ХЭДЭН МЯНГААР ҮЛҮҮЛНЭ

Октябриин революциин 69 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн габшагай ажалай вахтада жагсаһан Загарайн карьероуправлениин коллектив ажалай бэлэгүүдые бэлдэжэ байнхай.

Управлениин коллективүүд алдарта энэ ойе угтуулан социалис мүрысөө үргэн дэлисэтэйгээр дэлгэрүүлжэ, үндэр бүтээсэтэйгээр ажаллана. Жэшээлхэдэ, Бүлюутын уурхайн хүдэлмэришэд габшагай ажалай жэшээ харуулан хүдэлнэ. Тээмэндэ тус уурхайн горнягууд нэгэ үдэрэй туршада 23275 тонно газар малтажа, шанаржуулгын фабрикада эльгээһэн байха юм.

Эндэ Б. П. Ярошын хүтэлбэрилдэг экскаваторай экипаж түсэбэй ёһоор 3 мянган тонно газар малтаха ёһотой аад, бодото дээрээ 7 мянган тоннодо хүргэжэ шадаа. С. И. Яковлевай ударидадаг экипажай коллектив халаанай даабариие мүн лэ холо үлүүлэн дүүргэһэн байха юм. П. Т. Будников, В. М. Хохрин, Д. С. Сулейманов гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг звенонуудай горнягууд уурхай дотор дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ шалгарна.

Г. ДОРЖИЕВ.

ТҮСЭБҺӨӨ ГАДУУР

Агууехэ Октябриин социалис революциин 69 жэлэй ойе ажалай эрхим бэлэгүүдтэйгээр угтаха гэжэ шиидэһэн Улаан-Үдын шэлэй заводой цехүүдэй, бригадануудай коллективүүд социалис мүрысөө дэлгэрүүлэн бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллажа, үндэр дүнгүүдые түйлана.

Завод дотор дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ шэл үйлэдбэрилэн гаргадаг цехэй хүдэлмэришэд түрүүлжэ ябана. Энэ түрүү цехэй коллектив байгша оной эхинһээ түсэбһөө гадуур 88 мянган дүрбэлжэн метр шэл үйлэдбэрилэн гаргажа, барилгын эмхи зургаануудта эльгээһэн байха юм. Тэдэнэрэй гаргаһан энэ шэлээр 100 квартиратай байрын 80 гэрэй сонхо шэллэжэ боломоор.

Цехэй түйлаһан энэ амжалтада мастер Е. Я. Филева, А. П. Васильева, Т. Т. Самбоцыренова гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг нэгэдэхи халаанай коллективүүд горитой хубита оруулаа. Тэдэнэр октябриин түсэбһөө гадуур 17 мянган дүрбэлжэн метр шэл оролһон байна. Хүдэлмэришэд Ю. С. Лосев, Н. В. Сафронов, Ж. Р. Сарьянов гэгшэд халаанайнгаа даабариие үлүүлэн дүүргэжэ, цех дотор дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүүлнэ.

А. ДАШИДОНДОКОВ.

Арбан хоёрдохи табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэбтэ даабариие амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө социалис мүрысөөндэ оролсоһон Улаан-Үдын пассажирска автотранспортна 1-дэхи предприятиин коллектив автомашинануудаа

МҮРЫСӨӨНЭЙ АШААР

бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглана. Мүрысөөнэй ашаар предприятиин хүдэлмэрилэгшэд байгша оной юһэн һарын даабариие сүм дүүргэһэн байха юм.

Предприятиин түсэбтэ даабаринуудые, социалис уялгануудые урагшатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэ жолоошодой 8-дахи бригада горитой хубитаяа оруулаа. Д. Е. Мещеряковой хүтэлбэрилдэг энэ бригада жэлэй эхиндэ бригадна подрядай гурим үйлэдбэридөө нэбтэрүүлжэ, муу бэшэ дүнгүүдые түйлана. Жэшээлхэдэ, байгша оной юһэн һарын түсэбые тэдэнэр 119,9 процент дүүргэһэн байха юм. Ашаглажа байһан техникээ зүбөөр хүдэлгэжэ, бүрин бүтэн байлгаһанай; ажалай журам шангадхаһанай ашаар бригадын коллектив үндэр бүтээсэтэйгээр ажаллана бшуу.

Мүнөө Октябриин революциин 69 жэлэй ойн хүндэлэлдэ абаһан социалис уялгаяа нэрэтэй солотойгоор бэелүүлхын тула бригадын гэшүүд хамаг нөөсэ, арга боломжонуудаа элсүүлэн хүдэлжэ байнхай.

Е. ГРЕЧАН,
«Бурятавтотранс» нэгэдэлэй таһагай начальник.

МҮРЫСӨӨНЭЙ МАНЛАЙДА

Улаан-Үдын нарин сэмбын комбинадай коллектив ажалай ехэ бэлэгүүдтэйгээр Агууехэ Октябриин 69-дэхи жэлэй ойн һайндэрые угтажа байна.

Комбинадай 2500 хүдэлмэришэд социалис мүрысөөндэ оролсонхой. 106 бригада энээндэ хабаадана. Тэдэнэй 16-ниинь ажахын тоосоогоор хүдэлдэг юм.

Арбан хоёрдохи табан жэлэй түрүүшын жэлэй юһэн һарын дүнгүүдээр түсэбһөө гадуур 1 тонно утаһан гаргагдаһан, 127 тонно нооһон угаагдаһан, 7 мянган дүрбэлжэн метр бүд нэхэгдэһэн байна. Нёдондо жэлэйхитэй сасуулбал, энэ үе соо ажалай бүтээсэ 6,3 процентээр ургаа. Үнгэрһэн энэ хугасаа соо 948 мянган түхэригэй продукци түсэбһөө гадуур үйлэдбэрилэгдөө.

Гаргагдаһан продукциин 29,4 процентнь эрхим һайн шанартай, шэнэ зүйлэй продукци болоно.

Гурбан кварталай тоосоогоор комбинадай нооһо илгалгын, угаалга-хатаалгын, заһабарилга-барилгын цехүүд предприяти дотор дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ илалта түйлаба. Гурбадахи кварталай дүнгүүдээр 18 бригадын коллектив хүдэлмэриин үндэр ехэ ашаг үрын ба эрхим шанарай продукци үйлэдбэрилгын нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байгаа. А. М. Мишкинагай хүтэлбэрилдэг нооһо илгагшадай, И. И. Зайковой ударидадаг нооһо угаагшадай, А. Е. Гусляковой толгойлдог нэхэгшэдэй бригаданууд онсо шалгараа.

45 хүдэлмэришэд, тэрэ тоодо нооһо илгагша Галина Борисова, ээрэгшэ Ирина Дерюгина, нэхэгшэ Ольга Редикальцева гэгшэд «Эрхим шанарай отличник» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байха юм.

Зинаида Павловна Аносовагай хүтэлбэрилдэг нооһо илгагшадай бригада арбан хоёрдохи табан жэлэй түрүүшын хоёр жэлэй түсэбые Агууехэ Октябриин 70 жэлэй ой болотор дүүргэхэ үүсхэл гаргаа һэн. Мүнөө коммунис ажалай предприятиин хэдэн зуун хүдэлмэришэд энэ дулээтэ үүсхэлыень дэмжээд, эдэбхитэйгээр ажаллажа байна.

Утаһа ээрэлгын үйлэдбэриин 30 хүдэлмэришэн энэ жэлэй даабариие болзорһоонь урид, октябриин 1 болотор дүүргээ. Һамналгын аппарадай оператор Наталья Имихенова, ээрэгшэ Ольга Ануфриева, карбонизаторщик Нина Булсунаева, будагша Анна Тихонова гэгшэдые энэ талаар дурдажа болоно.

Тиихэдэ ажалай бури үндэр үрэ дүнгүүдые түйлагшадшье бии. Тусхайлбал, нооһо угаалга-хатаалгын цехэй партийна организациин секретарь А. А. Муравьевагай хүтэлбэрилдэг участогай коллектив жэлэйнгээ түсэбые июлиин 10-да дүүргээ һэн. Операторнууд Татьяна Халбаева, Татьяна Петрова, ВЛКСМ-эй гэшүүн Валентина Цынгуева гэгшэд байгша оной даабариие долоон һара соо дүүргэһэн байгаа.

С. С. Усынинай хүтэлбэрилдэг заһабарилга-барилгын цехэй модошо дархашуулай бригада, ахамад механигай таһагай Г. В. Сидоренкын толгойлдог заһабарилагшадай бригада мүрысөөнэй манлайда дабшана.

— Агууехэ Октябриин 69 жэлэй ойн хүндэлэлдэ район дотор дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ предприятиимнай коллектив түрүү һуури эзэлжэ, һайндэрэй жагсаалые толгойлхо нэрэ хүндэдэ хүртэбэ, — гэжэ комбинадай социалис мүрысөөнэй талаар инженер И. А. Гуслякова хөөрэнэ.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ТАСС ШЭНЭ ҺОНИН

ДЭЛХЭЙ ДЭЭРЭ АМГАЛАН БАЙДАЛАЙ ТҮЛӨӨ

«Совет-америкаи дээдэ тушаалта хүтэлбэрилэгшэдэй уулзалга» гэһэн суглуулбари хэблэгдэн гараа. М. С. Горбачев болон Р. Рейганэй 1986 оной октябриин 11—12-то Рейкьявигта уулзалгын материалнууд, М. С. Горбачевой үнгэргэһэн пресс-конференци тухай тоосоон, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин октябриин 14-дэ болон 22-то совет телевиденеэр хэлэһэн үгэнүүд, бусад документнүүд тэрээн соо оруулагдаһан байна.

Политиздат энэ суглуулбариие хэблэжэ гаргаба.

(ТАСС).

АРАДУУДАЙ ХАНИ БАРИСААЕ МАГТАН ДУУЛАГША

Элитэ ехэ таджик совет поэт-патриот Мирзо Турсун-Задегэй түрэһөөр 75 жэлэй ой эдэ үдэрнүүдтэ гүйсэбэ. Энэ гайхамшагта һара үдэртэ зорюулагдаһан баярай үдэшэ октябриин 27-до Москвада, Союзуудай байшангай Колонно зал соо болобо.

СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин секретарь Р. Г. Гамзатов энэ үдэшые нээхэдээ, коммунис сургаал һургаалнуудые баталхын түлөө, эб найрамдалай ба социальна дэбжэлтын түлөө тэмсэлдэ бүхы бэлиг шадабаряа зорюулһан гайхамшагта поэдэй зохёохы ажал ябуулга олон үндэһэ яһатанһаа бүридэдэг совет литературын алтан жасада оронхой гэжэ тэмдэглээ.

«Поэзи хадаа ажабайдалые уран хурсаар, гүйсэд дүүрэнээр харуулдаг ушар болоно» гэжэ Мирзо Турсун-Заде баталдаг һэн. Эрхэтэн ёһоной мэдэрэлээр, абьяасаар ээлэгдэһэн тэрэнэй зохёолнууд энээниие элеэр харуулдаг байгаа гэжэ Таджикистанай Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь К. М. Махкамов элидхэл соогоо мэдүүлбэ. Үе сагаа гүнзэгы сэдьхэлһээ мэдэрэлгэ тэрэниие совет литературын эгээл ехэ уран бэлигтэнэй тоодо оруулаа һэн. Турсун-Задегэй шүлэгүүд болон поэмэнүүд революциин ба эрхэ сүлөөгэй дүлэтэ гимн, Октябряар нойрһоо һэреэгдэһэн Зүүн зүгэй шэнэ хүнэй һэшхэлэй уряа боложо соностодог юм. Тэрэнэй «Энэдхэг баллада», «Азиин уряа», «Минии эгэшэ, Африка» болон бусад зохёолнууд олон хэлэн дээрэ оршуулагданхай.

Оронойманай уран зохёолэй олониитын түлөөлэгшэд энэ үдэшэдэ хабаадажа, үгэ хэлэбэ.

Түгэсхэлдэнь Таджикистанай болон Москвагай искусствын уран бэлигтэнэй концерт болоо.

КПСС-эй ЦК-гай харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд, ниислэл хотын олониитын түлөөлэгшэд, литература ба искусствын ажал ябуулагшад, Таджигай делегаци энэ үдэшэдэ хабаадаһан байгаа.

(ТАСС).

МАЛ АЖАЛ — онсо шухала һалбари

ХҮН БҮХЭНЭЙ ОРОЛДОЛГОҺОО ЭХИТЭЙ

Агуу Октябриин 69 жэлэй ойн һайндэрые ажалай бэлэгээр угтаха, арбан хоёрдохи табан жэлэй түрүүшын жэлые амжалтатайгаар түгэсхэхэ талаар дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абаһан Кабанскын районой «Большереченский» совхозой Истокско һүнэй фермын коллектив байгша ондо дахинаа үнеэн бүриһөө 3000 килограмм һү абахын түлөө тэмсэлдэ оронхой.

Тус фермые даагша Гавриил Иванович СУРАНОВТАЙ һаяхан манай корреспондент Д. Дондоков уулзажа, коллективэй мүнөө абаһан уялгануудаа хэр дүүргэжэ байһан, энэ жэлэй малай үбэлжэлгэдэ хэр бэлэдхэлтэй хүрэжэ ерэһэн тухай хөөрэжэ үгэхыень гүйһан байна.

Тэрэнэй харюу доро толилогдобо.

— Олохон гүүртэ, фермэнүүдтэ һү һаалиие дээшэлүүлхэ арга боломжо үшөөл хүсэд хэрэглэгдэнэгүй, һаалишад, малшадай ажалай эмхидхэлдэ горитой дутагдалнууд бии гэжэ мүнөө республикын һү һаалиин мал үсхэбэрилдэг хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн дээрэ шангахан шүүмжэлэл болобо гээшэ. Энэнь тон зүб. КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлжэ, совет оронойнгоо хүн зониие эдеэ хоолой зүйлнүүдээр гүйсэд хангахын түлөө оролдохо уялгатайбди. Теэд манай дунда элдэбын шалтагаануудые урдаа баряад, түсэбөө дүүргэдэггүй коллективүүд яһала олон дайралдадаг. Заримашуул үбһэ тэжээлэй хомордо бүхы дутагдалаа тохохые оролдодог. Би өөрөө иигэжэ һанагшаб. Үнеэдэймнай һү шэмэнь үшөөл бага байһаар. Үбһэ тэжээлээр ехээр дутаагүй аад, имагтал малай үүлтэр һайжаруулха, зоотехническэ нарин заабариин ёһоор үнеэдые эдеэлүүлжэ һааха хүдэлмэриин хангалтагүйгөөр табигдаһан дээрэһээнь һүн һаһанда хүрэмэ ехээр абтанагүй гэхэ байнаб.

Манай фермын ажал хэрэг дээрэ тогтоходо, баһал дутуу дунда юумэн бии гэжэ мэдэрнэбди. Коллективнай тиимэшье ехэ бэшэ юм. Фермэдэмнай оройдоол 150 үнеэн тоологдодог. Шэнэ совхоз бии болгон байгуулагдахадаа, дирекци, мэргэжэлтэдэй зүгһөө манда анхарал ехээр хандуулагдадаг болоо. Илангаяа һүүлэй жэлнүүдтэ сагаан эдеэ үйлэдбэрилхэ талаар шэнэ технологи хэрэглэгдэжэ захалаа, ажалай эмхидхэл һайжараа. Эдэ бүгэдын ашаар бидэ зарим тэды амжалта түйладаг болообди. Нёдондо фермымнай һаалишад жэлэй туршада үнеэн бүриһөө 3108 килограмм һү һаажа, республиканска гурбан мянгатанай клубай гэшүүдээр абтаа һэмди. Байгшашье ондо энэ амжалтаяа батадхаха һаналтай хүдэлжэ байнабди. Үнгэрһэн юһэн һарын дүнгөөр коллективнай үнеэн бүриһөө 2800 килограмм һү абанхай. Октябриин нэгэнэй байдалаар бидэ һү һааха, гүрэндэ тэрэнээ худалдаха жэлэйнгээ даабариие болзорһоонь гурбан һараар уридшалан дүүргээбди. Иигэжэ һаалишаднай жэлэй дүүрэтэр 60 тонно һү гүрэндэ тушаахаар хараална.

Энэ амжалта бидэнэртэ миин хүрэжэ ерээ бэшэ ааб даа. Фермын малшан бүхэнэй үсэд шангаар хүдэлжэ гараһанайнь үрэ дүн мүн болоно.

КПСС-эй XXVII съезд хүдөөгэйхидэй урда нилээд ехэ зорилгонуудые табяа. Нэн түрүүн хурдадхалгын замаар урагшаа дабшажа, бага бэшэ амжалтануудые түйлаха ёһотойбди. Тиихэдээ ажалайнгаа үдэрые ашаг үрэтэйгөөр үнгэргэхэ, ажалай бүтээсые эрид дээшэлүүлхэ, ажалай журам эбдэгшэдтэй шангаар тэмсэхэ, бүхы юумэндээ гамтайгаар хандаха, гаргашалха, экономикоёо саашадань һайжаруулха болонобди. Эдэ бүгэдэ манай бэелүүлхэ хараа зорилгонууд гээшэ.

Эгээл мүнөө үедэ малшадай ажалай эгээл харюусалгатай хаһа — ниитын малай үбэлжэлгэ түлэг эхилээд байна. Энэ шухала кампаниие эмхитэйгээр, ашаг үрэтэйгөөр үнгэргэхын тула фермымнай һаалишад шанга шалгалта бариха болоно. Үбэлжэлгын үедэ түйлагдаха үрэ дүнмнай нэн түрүүн тэжээлээ хайшан гээд хэрэглэһэнһээ, малай байрын оньһон түхеэрэлгэнүүдэй һаадгүйгөөр хүдэлгэгдэһэнһөө сэхэ дулдыдаха байна.

Бидэ үбэлжэлгын урда тээ үнгэргэгдэһэн коллективэйнгээ суглаан дээрэ үбэлэй һаранuудта продукци ехээр үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдаха арга боломжонуудаа тодорхойлоо һэмди. Иигэжэ һаалишаднай үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1500 килограмм һү һааха, үнеэн, гунжан бүхэнһөө заатагүй түл абажа түлжүүлхэ, тугалайнгаа шэгнүүрые сүүдхэдэ 500 граммаар нэмээхэ, гүрэндэ худалдагдаһан продукциингаа 90 процентыень нэгэдэхи сортоор тушааха гэһэн үндэр социалис уялга абаа һэн. Эдэмнай Агуу Октябриин 70 жэлэй ойн һайндэртэ зорюулагдана.

Үнеэн бүриһөө хайшан гээд 3000 килограмм һү һаадаг болобот гэжэ асуунат. Хамтын подрядай гуримда ороһонһоо хойшо иимэ үрэ дүн түйлагдадаг болоо. Энэ түрүү оной аргын ашагтайнь эндэ харагдана бэшэ аал? Хүн бүхэн һайн шанартай продукци үйлэдбэрилхын түлөө оролдоно бшуу. Манай фермэ дотор кадрнуудай асуудал шиидхэгдэнхэй. Һаалишаднай амаралтатай болонхой. Тэдэнэрэй түлөөһэнииньшье дээшэлээ, хүн бүхэнэй һайнаар ажаллаха эрхэ байдал байгуулагданхай.

Фермэ дээрэ бар хүсөөр хэгдэдэг ажал хүү оньһожоруулагдаа. Үнеэд бүйлуулагдаһаи тэжээл ехээр эдинэ. Эдэ бүгэдэ һү һаамай дээшэлэлгэдэ ехээр нүлөөлөө.

Зунай сагта бидэ үнеэдээ оньһон аргаар һаанабди. Эндэ УДС-8 түхэлэй агрегат тодхогдонхой. Иигэжэ һаалишаднай зунай бэлшээриин үедэ үнеэн бүриһөө 1500 килограмм һү абадаг болонхой.

Манай ажахын зоотехническэ албан һү шэмэ багатай үнеэдээ гунжадаар һэлгүүлхэ талаар ехэхэн хүдэлмэри ябуулаа. Бидэ жэл бүхэндэ ашаг шэмэтэй 50—60 эмэ хашарагуудые үрэжүүлжэ, һайн үнеэд болгообди. Иигэжэ һүүлэй гурбан жэл соо фермымнай үнеэд хуу һэлгүүлэгдэһэн байха юм.

Республикымнай эрхэ байдалда үнеэн бүриһөө 3000 килограмм һү һааха арга боломжо бии гэжэ һанагшаб. Гансал фермэдэ хүдэлһэн хүнүүдтэеэ нягта холбоотой байха ёһотой. Хүнүүд лэ бүхы юумэ бүтээжэ, амжалта түйлана, экономикоёо баян болгоно бшуу. Тиимэһээ һаалишадта һайн эрхэ байдал байгуулха гээшэ тон ехэ удха шанартай.

Бидэ хамтын подрядай гуримые саашадань бүри нарижуулан һайжаруулхабди. Манда үйлэдбэрилэгдэһэн һүнэй өөрынь үнэ сэн үшөөл дээгүүр байһаар. Нэгэ центнер һүнэй сэн 47 түхэриг 04 мүнгэн болоно. Илангаяа эндэ тэжээлнэй үнэтэй байһаар.

Һаалишаднай, үхэршэднай энэ шиидхэгдээгүй асуудалые анхарха ёһотой. Үшөө нэгэ шухала асуудалда анхармаар байна. Республикын Госагропромой хүтэлбэрилэгшэд мандa малай байха шэнэ байра барюулха хэрэгтэмнай туһалха ёһотой. Фермымнай байра мүнөөдэрэй эрилтэдэ тааранагүй. Энэмнай шубуудай хуушан байра байһан юм. Тиимэһээ энэ шухала хэрэгыемнай анхаралдаа абана аабза гэжэ найдагдана.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

КОММУНИСТЫН НЭРЭ ХУНДЭ

ЖЭШЭЭ, ҮҮСХЭЛ, ЭДЭБХИ

Би юрын хүдэлмэришэнби, коммунистби. Тиимэһээл даа-һан хэрэгтээ тон харюусалга-тайгаар, эзэн өөрөө хандадаг, урдаа табигдаһан уялгаяа саг дарыдань дүүргэхэ гэжэ эр-малзадаг гэшэб. Ажабай-далай, ажал ябуулгын бүхы шатануудые шэнэдхэн хубил-галга хэдэе юрын хүдэлмэри-шэнһээ, ехэ, багаһаа пред-приятинуудай хүтэлбэрилэгшэд-һээ сэхэ дулдыдаха ёһотой гэһэн эрилтэ мүнөө бидэнэй урда табигдана. Зүб даа. Хүн бүхэнэй мүнөө сагай эрилтэ-дэ харюусамаар эдэбхитэй-гээр, эршэ зоригтойгоор хү-дэлөөгүй һаань, мүртэй юумэ-нэй туйлагдахагүйнь мэдээжэ ха юм. Барилгашан гү, али жолоошоншье хадаа, трестые эрхилэгшэшье хадаа Эхэ оро-нойнгоо, партиин урда ёб ад-лиханаар лэ харюусаха зэргэ-тэй. Тиимэһээл бидэ бүгэдэн һэшхэлтэйхэнээр, үүсхэлтэй-гээр, шэнэ ёһоор бодомжо-лон хүдэлхэ уялгатай боло-нобди.

Манай «Нижнеангарсктранс-строй» трестын автобазын хү-дэлмэришэд КПСС-эй XXVII съездын табиһан эдэ зорилго-нуудые бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлхэ гол зорилготойгоор социалис мүрысөө дэлгэрүү-лэн, үдэрһөө үдэртэ ажалайн-гаа эршые шангадхана. Авто-базын коммунистнууд эгээл харюусалгатай участогууд дээ-рэ хүдэлдэг юм. Үйлэдбэри-дөө шэнэ онол арга, оньһон техникэ нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулна. Ком-мунист Николай Кокоулинай нэрэ соло БАМ-ай барилгаша-дай дунда мэдээжэ болоһоор үнинэй. Н. П. Кокоулин 1974 онhоо эхилжэ, БАМ-ай барил-га дээрэ жолоошоноор хүдэл-нэ. Тэрэ ажалай баян дүр-шэлтэй болоһон бэрхэ хүдэл-мэришэн, сугтаа хүдэлдэг нү-хэдэйнгөө дунда хүндэтэй байдагынь мэдээжэ ааб даа. Тэрэнэй оруулһан дурадхал-нууд дэмжэгдэһэн лэ байдаг.

Бүри 1974 ондо түрүүшын «Ма-гирус» түхэлэй автомашина даажа абахадаа, Николай Ко-коулин Байгал-Амарай түмэр зам барилгын дүүрэтэр энэ машинаяа ашаглахаб гэжэ үгэеэ үгэһэн юм. Тэрэ гэһээр арбан хоёр жэл үнгэрөө. Энэ хугасаа соо Н. П. Кокоулин БАМ барилгын хүнгэн бэшэ хэргүүдээр хэдэн олон мянган тонно ашаа зөөгөө гэшэб! Ёһотойл баатаршалга харуул-һан хүн даа. Арбан хоёр жэ-лэй туршада автомашинаяа капитальна засабарилгада оруулангүйгөөр ашаглаха гэ-шэ тиимэшье бэлэн хэрэг бэ-шэ. Даажа абаһан хэрэгтээ коммунис ёһоор, үнэн сэхээр хандадаг байһанай бодото жэшээ энэ болоно гэхэдэ ал-дуу огто болохогүй. Автома-шинаяа миин жолоодоод ябаа бэшэ, харин эрхим һайнаар, бүтээсэ ехэтэйгээр ашагладаг, гүрэнэй даабари болон аба-һан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэдэг байһаниинь тэрэнэй онсо шэнжэ шанар, комму-нистын үндэр нэрые сахин ябадагай бодото гэршэ боло-но.

Олон жэлэй туршада шэн габьяатайгаар ажаллаһанай тү-лөө «БАМ барилсаһанай тү-лөө» медаляар, Арадуудай хани барисаанай орденоор шагнагдаһан юм. Н. П. Кокоу-лин залуушуулда туһалха гэ-жэ ехэл оролдодог, тэдэнние өөрынгөө мэргэжэлдэ һурган хүмүүжүүлдэг, һургаал зааба-ри үгэдэг һайн сэдьхэлтэй хүн. Тэдэндээ эрилтэ табижа шададаг. Энээн дээрэһээ Н. П. Кокоулинай хүтэлбэрилдэг бригадын коллектив һара бү-ринги даабариие 125—130 процент дүүргэжэ, бэшэнэй дундаһаа шалгаржа ябаһаар.

— Бидэ ажалай журам яһал-хан шангадхаабди. Ажахын тоосооной гуримаар хүдэлнэ-бди. Холын харгыда гарахын-гаа урда тэ машина бүхэнөө һайса шалгадаг, жэжэ божо дутагдалнуудыень усадхадаг

занашалтайби. Харгын аюул-да орохо, машинануудай юрэ бусаар эбдэрхэ ушар огто [illegible] Эдэ бүхы хэм-жээнүүд даабариие амжалта-тайгаар дүүргэхэ хэрэгтэмнай ехэ нүлөө үзүүлнэ,— гэжэ нү-хэр Кокоулин хэлэдэг.

Ажалай журам бэхижүүлхэ гэшэ шухалын шухала хэрэг болоно. [illegible] Хо-лын харгыда ябахаа [illegible]

[illegible] нев болон бусад автомаши-наяа нарин нягтаар ашагла-даг, ехэ хэмжээнэй ашаа зөө-дэг солотой. Ленинэй ба Ажа-лай Улаан Тугай орденуудта хүртэһэн коммунист жолоо-шон В. И. Цивилев «Магирус» түхэлэй автомашина баһал ар-бан хоёр жэлэй туршада та-һалгаряагүй жолоодожо яба-на. Машинамни хуушараа, муу-даа, холын харгыда ябаха аргамни үгы гэһэн шалтагаан урдаа баряад, бэлэн ажал бэдэрээд ябадаг хүн бэшэ. Нүхэр Цивилевой даадаг бри-гада мүнөө Северобайкальск хотоһоо Кичерэ посёлок хү-рэтэрхи авто-харгые асфаль-таар хушаха тон харюусалга-тай участок дээрэ ажаллажа байна. Транспортна барилга-шад, газар малтагшад, ас-фальто-бетоной холисо гарга-даг заводой хүдэлмэришэд энэ барилгада хабаадалсана. Харгы дээрэ шорой зөөжэ адхаха хүдэлмэри гурбан ха-лаанай гуримаар хэгдэнэ. Гэхэ зуура транспортна барилга-шад уһа урдахуулха соргонуу-дые удаанаар табижа, харгы барилгын хүдэлмэридэ һаад ушаруулна. Эдэнэр оройдоол нэгэ халаанда хүдэлөө боло-дог.

Иимэ байдалые усадхахын тула эндэ ажаллажа байһан транспортна барилгашад, жо-лоошод, асфальто-бетоной хо-лисо гаргадаг хүдэлмэришэд бултадаа нэгэ подрядаар хү-дэлдэг болоё гэжэ нүхэр Ци-вилев дурадхал оруулна. [illegible]

[illegible] дэлмэриингөө хажуугаар оло-ниитын хэрэгтэ хабаадалсаха шухала. Партийна даабари дүүргэнгүй байжа яажа боло-хоб?

Манай автобазын коллектив БАМ-ай түрүүшын коллекти-вүүдэй нэгэниинь юм. 900 гаран элдэб түхэлэй автома-шинанууд эндэ бии. Гэхэтэй хамта эдэ олон автомашина-нуудые заһабарилха цехгүй байһаар гээшэбди. Ажалай һүүлээр харгын шорой тоо-һонһоо хубсаһа хунараа сэ-бэрлэхэ, бэеэ угаахаһаа бай-тагай гараашье угааха арга-гүй байгдадаг бэлэй. Заһаба-рилгын корпусой барилга хэм-гүй унжагайраа ха юм. Энэ шухала барилгые түргэдхэхэ тухай би үнгэрһэн жэлдэ тре-стын тоосоото һунгалтын пар-тийна конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ, тэмдэглэһэн бай-гааб. Удаань районой ажа-лай түрүүшүүлэй суглаан дээ-рэшье тэрэнээ дабтаха ушар гараа. Коммунистын хэлэһэн дурадхал, һанамжа хаанашье дэмжэгдэдэг. Энэнь ехэ һай-шаалтай. Манай автобазын шэнэ корпусой, котельнын барилга мүнөө дүүрэнхэй. 500 автомашина нэгэ доро табиха, заһабарилха гаражтай боло-бобди. Бидэнэй оролдолго миин һалаагүй.

В. ОБОЕВ,
«Нижнеангарсктранс-строй» трестын автобазын жолоошон, коммунис ажалай ударник.

ТҮСЭБҺӨӨ ГАДУУР

Сотниковско шубуунай фаб-рикын коллектив жэлэй эхин-һээ хойшо амжалтатай һайнаар ажаллажа, үндэ-гэ абаха түсэбөө горитойгоор үлүүлжэ шадаа. Жэшээлхэдэ, эдэнэр үндэгэ үйлэдбэрилхэ даабарияа 106,2 процент бэе-лүүлһэн гэхэ гү, али түсэбһөө гадуур 1 миллион үндэгэ гү-рэндэ худалдаһан байха юм. Эдэнь нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулхада, нилээд дээгүүр үрэ дүнгүүд болоно.

Коллектив дотороо дэлгэр-һэн социалис мүрысөөндэ дальбараануудые тэнжээдэг Н. Ф. Красовскиин, үндэгэ үйлэдбэрилдэг М. Н. Хантае-вай, О. Н. Фироовэй хүтэлбэ-рилдэг нэгэдэхи, гурбадахи бригаданууд бусадһаа онсо шалгарна. Тиихэдэ зэенонууд сооһоо Ажалай Алдар Солын III шатын орденоор һаяхан шагнагдаһан фабрикын түрүү шубуушан коммунист Павел Георгиевич Акуловай удари-дадаг коллектив түрүүлжэ яба-һаар. Мүнөө түрүү коллекти-вэйхид Агуу Октябриин һайн-дэрые шэнэ амжалтануудаар угтахын түлөө оролдоно.

Д-Р. ДАМБАЕВ.
Ивалгын район.

АЖАЛЫНЬ АБЬЯАСТАЙ

Манай ажахын механизатор-нууд Агуу Октябриин хүндэ-лэлдэ дэлгэрһэн социалис мү-рысөөндэ хам оролсоод, мү-нөө техникээ заһабарилжа эхилэнхэй. Эдэнэр энэ хүдэл-мэреэ богони болзорто һайн шанартайгаар үнгэргэхые орол-дожо байна. Совхозоймнай лугомелиоративна отрядай гэ-шүүд һүүлэй дүрбэн үдэрэй туршада тараалан дээрэ 1200 тонно органическа үтэгжүүлгэ гаргаба. Энэ отрядые дүй дүршэлөөр баян механизатор В. А. Ринчинов хүтэлбэрилдэг юм.

Наг шэбхэ шэрэлгэдэ МТЗ түхэлэй 4, Т-150 түхэлэй нэгэ трактор табигданхай. Үтэг-жүүлгэ ашаха хэрэгтэ тракто-ристнууд Г. Х. Хананов, Н. Л. Казаков гэгшэд һайнаар хү-дэлнэ.

Бидэ энэ шухала хүдэлмэ-рээ һайн шанартайгаар үнгэр-гэхые оролдонобди. Юуб гэ-хэдэ, энэмнай ерэхэ ургасын бата найдамтай үндэһэн та-бигдажа байна бшуу.

В. МИН,
Мухар-Шэбэрэй районай «Эрдэм» совхозой профкомой түрүүлэгшэ.

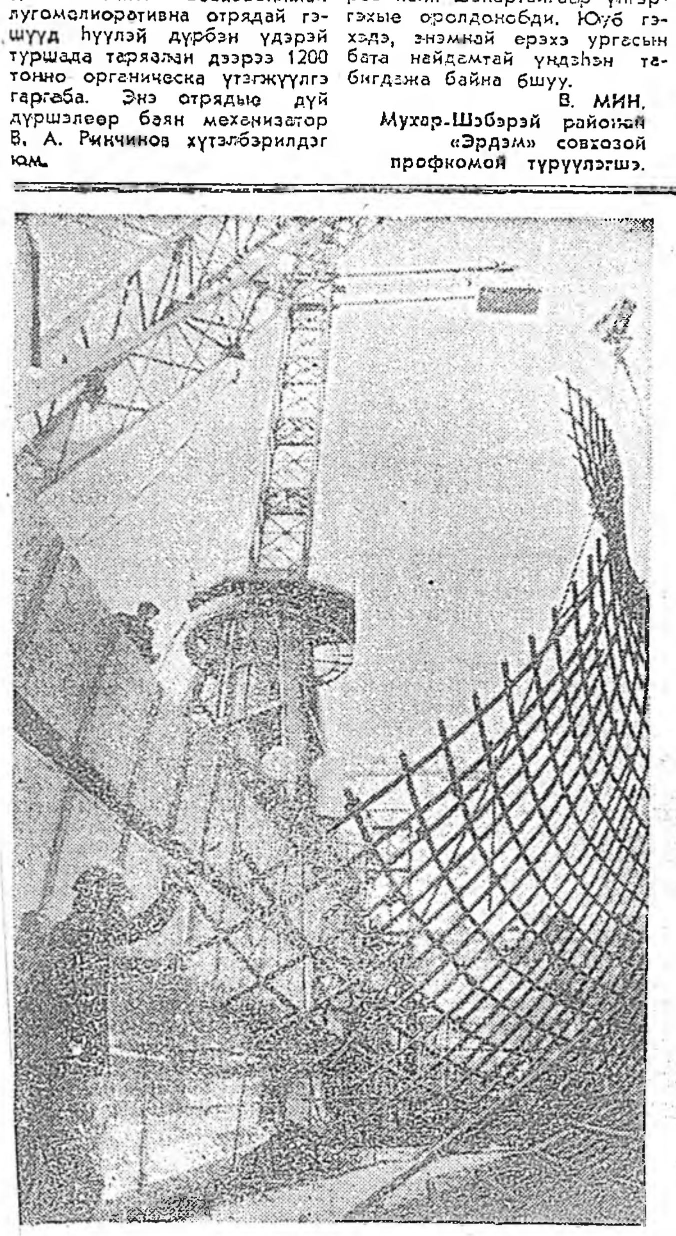

Казахай ССР. Семипалатинска областиин Шульба гэжэ һууринда дүтэхэнэ Иртыш мүрэн дээрэхи эгээл хүсэтэй болохо ГЭС-эй түрүүшын ээлжээнэй барилга дүүрэнтэжэ байна. Шульбинска ГЭС арадай ажахыда жэл бүри 1,66 миллиард киловатт-час электрын элшэ хүсэ үгэдэг болохо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Шульбинска ГЭС-эй нэгэдэхи агрегадай арматурна каркасай хабсаралга сагһаа уридшалан хэгдэжэ байна.

ТАСС-ай фотохронико.

Совет орон дотор

ЗАОЗЕРНО (Красноярска хизаар). Шэнэ «Переяслав-ский» (КАТЭК) разрезһээ тү-рүүшын хэдэн зуугаад тонно шулуун нүүрһэн хэрэглэгшэд-тэ эльгээгдэбэ. Энэ разрез мүнөө хүдэлжэ байһан «Бо-родинский» гэжэ томо үүр-хайһаа холо бэшэхэнэ оршо-дог юм. Жэлэй туршада 150 мянган тонно шулуун нүүрһэ үгэхэ хүсэтэй шэнэ предпри-ятиие ашаглахада, шулуун нүүрһэ багаар хэрэглэдэг жэ-жэ, предприятинууд «Боро-динский» разрезһээ түлишэ абахаяа болижо, тэдэниие хангалга нарижуулан һайжа-руулагдаха болоно. Энэ жэ-лэй дүүрэтэр энэ разрезһээ Красноярска хизаарай горо-дууд болон поселогуудта 10 мянган тонно шулуун нүүр-һэн эльгээгдэхэ юм.

КАЛАШНИКОВО (Калинин-ска область). Калашниковска электролампын заводто ашаг-лагдажа эхилһэн автомат ли-ни малай фермэнүүдтэ хэ-рэглэгдэхэ инфро-улаан лаам-панuудые хоёр дахин олоор бүтээн гаргаха арга олгоо. За-луу түл түлжүүлхэ байрануд соо зохид микроклимат хан-гаха 500 прибор час бүхэндэ энэ линиһээ гарана.

ФРУНЗЕ. М. В. Фрунзиин нэрэмжэтэ хүдөө ажахын ма-шина бүтээлгын заводой һая бүтээн гаргажа эхилһэн пресс-подборщик үбһэ хуряалгын хүдэлмэриие гүйсэд оньһожо-руулха юм. Энэ шэнэ зүйл хадаа үбһэ хуряалгын хүдэл-мэриие оньһожоруулха бүхэ-ли комплекс болоно. Багса-лагдаһан үбһэнэй багахан тю-гүүдые суглуулха түхеэрэлгэ тэрэндээ шагтагалагдана. Энэ түхеэрэлгээр суглуулагдаһан тюгүүд тэрэ дороо нягталан даруулагдаха байна. Энэ жэл-дэ ороной ажахынууд арбан хоёр мянган иимэ түхеэрэл-гэнүүдые абаха юм.

ШЕКИ (Азербайджанай ССР). Шекинскэ райондо 12 мянган толгой гахай үсхэбэрилхэ ажа-хынууд хоорондын предприя-тиин барилга болзорһоо жэ-лээр үрид дүүргэгдэбэ. Га-хайн байрануудые удаа да-раалан ашаглалгада тушааҗа байһан дээрэһээнь барилгын һүүлшын объектын ашаглалга-да тушаагдахатай адли пред-прияти проектээр хараалагда-һан хүсэндөө ороһон байна. Гүрэндэ мянга гаран тонно гахайн мяхан худалдагдажа, предприятиин барилгада гар-гашалагдаһан мүнгэн харюу-лагдаа.

УСТЬ-ИЛИМСК (Эрхүүгэй об-ласть). Усть-Илимскэ ой мо-доной промышленна комплек-сын хамһабарииин ажахынуу-дай плантацинууд дээрэ газаа хүйтэржэ эхилхэтэй адли ажа-лай халуун хаһа эхилбэ. Шэл хушалтатай огород дээрэ то-мадуудай баян ургаса эдеэ-шэжэ, энэ витаминта эдеэн хүүгэдэй эмхи зургаануудта, хүдэлмэришэдэй столовонууд-та, магазинуудта эльгээгдэнэ. Мүнөө хамһабариин ажахыда барилгашад үшөө хоёр гек-тар тэлмайтай теплицэ дам-жуулан үгэбэ. Тиихэдэнь Усть-Илимскдэ ажаһуугшадые дүү-рэн жэл соо огородой эдеэ-гээр хангаха асуудал шиид-хэгдэхэ.

АЗИЗБЕКОВ (Армянай ССР). Арманиин Азизбековскэ райо-ной Артаван гэжэ холо ор-шодог һууринда ажаһуудалай албан мүнөө дүтэ болоо. Юуб гэхэдэ, эндэ ажаһууда-лай хангалгын байшан нээг-дэһэн байна. Мүнөө эндэхи колхозой ажалшад хубсаһа хунар оёулхаяа, мебельдэ за-хил хэхээ, ажаһуудалай эл-дэб зүйлнүүдые заһабари-луулхаяа районцентр ошожо са-гаа гээхэеэ болёо. Тиигэжэ нютагай Соведэй депутадуу-дай хараалһан районой со-циальна хүгжэлтын комплекс-но программын нэгэ зорилго бэелүүлэгдэбэ гэшэ. Түсэбтэ табан жэлэй дүүрэтэр Серс, Арин, Бэрцрүни тосхонуудта ажаһуудалай хангалгын бай-шангууд баригдажа, ашаглал-гада тушаагдаха юм.

МИНСК. Эхэнэрнүүдэй бо-лон залхан үхибүүдэй элүү-рые хамгаалха республикан-ска түб түрүүшынгээ паци-ентнүүдые угтан абаба. Үбшэ аргалха ба һэргылхэ мүнөө үеын түхеэрэлгэнүүдээр, на-учна лабораторинуудаар энэ түб гүйсэд хангагданхай. Бе-лоруссиин ажалшадай ком-мунис субботнигто хүдэлжэ олоһон мүнгөөр тэрэ бод-хоогдоһон байна.

ТАШКЕНТ. «Ташсельмаш» за-водой ажалшад шэнэ маршру-таар амархаяа ошодог болобо. Сырдарьягай үзэсхэлэн эрьедэ автобуснууд тэдэниие асарна. Машина бүтээгшэдэй мэдэлдэ зохид коттеджнүүд, спортивна хотохон, онгоцын станци үгтэн-хэй. Хоёр хоног амархадаа, тэдэ бүхыдөө хоёр түхэриг түлэнэ. Бэшэнэнь профсоюз даажа абана. Заводой амарал-тын газар хамтын хүсөөр ба-ригдаа. Тэрэнииие заводойхид гол хүдэлмэриһөө сүлөөтэй сагтаа барьаа ха юм.

(ТАСС).

МҮНӨӨДЭР—КОМСОМОЛОЙ МҮНДЭЛҺЭН ҮДЭР

Габшагай ажалаараа, эрхим һуралсалаараа

Октябриин 29-дэ Ленинскэ комсомо-лой мүндэлһэн үдэр. Энэ һайндэрые ороноймнай залуу үетэн габшагай ажа-лаараа, һайн һайхан хэрэгүүдээрээ уг-тадаг заншалтай. КПСС-эй XXVII съез-дын оронойнгоо социально-экономиче-ска хүгжэлтые хурдадхаха талаар ха-раалһан асари ехэ зорилгонуудые һайн ойлгожо, тэдэниие бэелүүлгэдэ хам оролсоһон республикымнай комсомол-шууд болон залуушуул үнгэрһэн ар-бан һара соо ажалдаа муу бэшэ үрэ дүнгүүдые туйлаба. Энэ туйлаһан ам-жалтануудаа бүри арьбадхаха, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ гэһэн хүсэл орол-долготойгоор тэдэнэр ажаллана. Съез-дын эрилтэнүүдэй ёһоор, шэнээр ажал-лажа эхилһэн комсомолшууд олон. Жэ-шээлхэдэ, нарин сэмбын комбинадай залуу нэхэгшэд Зоя Алексеева, Татьяна Кондратьева, Зинаида Богидаева гэгшэд байгша онойнгоо даабари дүүргээд, ерэхэ жэлэй түсэбөөр ажаллажа байн-хай. Тиихэдэ энэл комбинадай Буряа-дай АССР-эй габьяата һурган хүмүү-жүүлэгшэ Зинаида Павловна Амосова-гай ударидадаг нооһо илгагшадай ком-сомол-залуушуулай бригада энэ табан жэлэй хоёр жэлэй түсэб Агуу ехэ Ок-тябриин 70 жэлэй ойдо дүүргэхэ ха-раатайгаар ажаллана.

Локомотив-вагон заһабарилгын заво-дой коллектив В. Глазуновой толгойл-дог локомотив-хабсаргалгын цехэй элек-тро-хабсаргагшадай комсомол-залуу-шуулай бригадын хүдэлмэреэр омогор-хожо байдаг. Түс бригадынхид «Үсөөн хүнүүдээр түсэбөө дүүргэхэ» гэһэн үүс-хэл гаргаад, һайнаар хүдэлжэ байна. Бригадын гэшүүд 2-дохи ГПТУ-гай һу-рагшадтай ехэ холбоо тогтоонхой. За-луушуулые ажалай дүршэл шадабари-да түргөөр һургахые ехэтэ оролдодог. Иимэрхүү жэшээнүүдые дурдаха болоо һаа, тон олон.

Хүдөөгэйшье комсомолшууд болон залуушуул баһал эдэбхи үүсхэлтэйгээр энэ шэнэ табан жэлые эхилээд, хур-дадхалгын хэрэгтэ хубитаа оруулхые оролдоно. Хурамхаанай совхозой Д. Монтоевой даадаг тракторно-тарян ажалай гурбадахи бригадын комсомол-шууд болон залуушуул эршэмтэй тех-нологи нэбтэрүүлхэ гэжэ жэлэй эхин-дэ шиидэһэн байгаа. Тиигэжэ тэдэнэр энэ технологёор 500 гектар шэниисэ та-риһан байна. Мүнөө энэ таряалангай гектар бүриһөө 20 центнер эрхим ша-нартай ургаса хуряажа абаба. Ерэхэ жэлдэ энэ технологёор бүри ехэ тарил-га хэхэ гэжэ бригадын гэшүүд шиидээ. Тэрэшэлэн Зэдын районой Ленинэй нэ-рэмжэтэ колхозой Юрий Намсараевай, Мухар-Шэбэрэй районой «Родина» кол-хозой И. Чулковой ударидадаг малша-дай комсомол-залуушуулай бригада-нууд ехэ амжалтануудые туйлана.

Хурдадхалгын замаар дабшаха, шэ-нээр хүдэлхэ гэһэн зорилгонуудые ба-рилгын, худалдаа наймаанай, хүн зо-ниие хангалгын, хэлхээ холбооной, тран-спортын, бусад эмхи зургаануудай ком-сомолой организацинууд баһал эдэб-хитэйгээр бэелүүлжэ эхилээ. Гусино-озерскын ГРЭС-эй, Улаан-Үдын 2-дохи ТЭЦ-эй барилга дээрэ залуу хүбүүд, басагад габшагай һайнаар ажаллана. «Одон» ательегэй комсомол-залуушуу-лай бригадын гэшүүн Дарима Табиту-ева һара бүри хубиингаа даабари үлүү-лэн дүүргэһэнэй ашаар ерэхэ жэлэй ян-варь һарын тоосоогоор мүнөө ажал-лажа байна. Иимэрхүү мэдээсэлнүүд республикымнай районуудһаа бүхэнһөө эдэ үдэрнүүдтэ ороно.

Тэрэшэлэн һурагшад, студентнэр ба-һал өөһэдын амжалтануудтай. 1986 оной ажалай семестр олондо мартагдаха-гүй. Энэ жэлдэ студентнэрэй отрядууд-та бүхыдөө 4 мянга гаран хүбүүд, ба-сагад хабаадаа. 5 гаран миллион түхэ-ригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хээ. Тиихэдэ 17 мянган түхэригэй про-дукци бүтээн гаргаа. Пассажирска по-ездуудта проводнигуудаар ажалла-һан студентнэр 37 мянган хүнүүдые зөөһэн байна. Студентнэрэй отрядуудай диилэнхи олониинь үгтэһэн даабарияа дүүргэжэ, шефскэ ехэ туһаламжа үзүү-лээ. Жэшээлхэдэ, бүхыдөө 80 һур-гуули, 24 клуб болон соёлой байшан-гууд заһабарилагдажа, шэмэглэгдэн го-ёогдоо. Зуу гаран юрын спортивна тал-майнууд болон хэрэгсэлнүүд түхеэрэг-дээ.

Багшанарай институдай студентнэрэй «Корчагинец» гэһэн отряд габшагай һайнаар ажаллаһаа гадна хүн зоной дунда ниитэ-политическэ ехэ хүдэлмэ-ри ябуулаа. Тэдэнэр КПСС-эй XXVII съездын материалнуудаар һонирхол-той олон хөөрэлдөөнүүдые үнгэргөө. Мүн тиихэдэ түс отрядай гэшүүд Бар-гажанай хүүгэдэй гэртэ 5727 түхэриг мүнгэ бэлэг болгожо үгэһэн байха юм. Түс отрядай иимэ үүсхэлые дэмжэһэн студентнэрэй барилгын бусадшье отря-дууд хүүгэдэй гэрнүүдые шефтээ аба-жа, тэдэндээ туһалһан, гэр байрыень заһабарилһан байха юм. Хүүгэдэй гэр-нүүдтэ бүхы дээрээ 10 мянган түхэри-гэй бэлэгүүд абтажа үгтөө. Тиихэдэ от-рядай гэшүүд Чернобыльско АЭС-эй аюулда ороһон хүнүүдтэ туһаламжа үзүүлхын жасада ехэ мүнгэ оруулаа.

Хүдөөгэй ажалшадые соёлой талаар хангаха хэрэгтэ ВЛКСМ-эй обком ехэ анхарал хандуулна. Дүрбэн зуу гаран агитационно-соёлой бригада эмхидхэг-дээд хүдэлжэ байна. Эрхимэй эрхимүүд ВЛКСМ-эй обкомой агитколлективтэй республикынгаа районуудаар ябажа, малшад болон механизаторнуудтай уул-зажа, хөөрэлдөө эмхидхэнэ, концерт харуулна. Байгал-Амарай түмэр замай барилгашадые соёлой талаар хангаха хэрэг эдэбхижээ. Республикымнай эр-хим коллективүүд оронойнгоо хото, нютагуудаар айлшалһан, уран бэлигээ харуулһан байха юм. Жэшээнь, хүдөө ажахын институдай дуу, хатарай «Ал-тан булаг» гэһэн ансамбль Шэтын об-ластёор айлшалһан байна. Загарайн со-ёлой байшангай «Товарищ» гэжэ ан-самбль Тюмениин хүдэлмэришэдтэ уран бэлигээ харуулаа.

Энэ жэл комсомолой ажабайдал үшөө юугээрээ илгаатайб гэхэдэ, бүхы ор-ганизацинуудта тоосоото һунгалтын суглаанууд болжо байна. ВЛКСМ-эй XX съездын урда хэһэн, дүүргэһэн, ажал хэрэгүүд, саашадаа бэелүүлхэ зо-рилгонууд тухай ехэ хөөрэлдөөн бо-ложо байна гээшэ. КПСС-эй XXVII съез-дын табиһан эрилтэнүүдэй ёһоор лэ эдэ суглаанууд үнгэргэгдэнэ. Комсо-молой эхин организацинуудта суглаа-нууд боложо дүүрэнтэбэ. [illegible] нуудые хаража үзэхэдэ, [illegible] хинь һайнаар, шүүмжэлэлы [illegible] комсомолшуудай хабаадал[illegible] гэргэдөө. ВЛКСМ-эй обком[illegible] райкомуудай харюусалгата[illegible] лэгшэд энэ жэлдэ иимэ [illegible] үнгэргэхэ хэрэгтэнь эхин [illegible] нуудта ехэтэ туһалаа. О[illegible] нууд дээрэ дутуу дундануу[illegible] жолэгдэжэ, залуушуулай [illegible] хүлгүүлһэн асуудалнууд [illegible] гэдэхи горпищеторгын комс[illegible] соото һунгалтын суглаан [illegible] гаанай ажал ябуулга шүүм[illegible] далдаа наймаанда хүнүүд[illegible] ушарай шалтагаан тухай [illegible] дөөн болоо. Эндэ оньһожо[illegible] дэлмэри хэгдэнэгүй, түрүү [illegible] муугаар нэбтэрүүлэгдэнэ, [illegible] һон залуушуулда гэр ба[illegible] на, хүүгэдэй саадта үн[illegible] арга олгогдоногүй. Сүлөө [illegible] гэхэ хэрэгтэ анхарал багаар [illegible] дана гээд хэлэгдээ.

Бии байгаа дутуу дунда[illegible] дынгөө хүсөөр усадхаха [illegible] холтой хөөрэлдөөн Хла[illegible] Хүдэриин совхозой комсомо[illegible] дээрэ болоо. Түс совхозой [illegible] комитет һүүлэй үедэ эдэб[illegible] дэлжэ байнхай. Үнгэрһэн [illegible] Булагай һү һаалиин ферма[illegible] залуушуулай коллектив ба[illegible] мүнөө урагшатайгаар ажалла[illegible] Үнгэрһэн юһэн һарын түсэ[illegible] лэн дүүргээ. Эндэхи ко[illegible] өөһэдынгөө хүсөөр Хил[illegible] һабарилжа, сүлөөтэй сагаа [illegible] гөөр үнгэргэдэг болоо. Мү[illegible] раж заһабарилжа, спортив[illegible] гохо гэһэн шиидхэбэри [illegible] абтаба. Мяха-консервын [illegible] болоһон суглаан дээрэ үн[illegible] луу хүбүүд, басагад ажал[illegible] далай муу байһан тухай [illegible] цехүүд соо хүйтэн, сон[illegible] һэрхэй. Сэбэр агаар [illegible] гэ үгы, зарим тээ бии [illegible] Мүн хүдэлмэришэдэй [illegible] байдал баһал муу байна.

Тоосоото һунгалтын сугла[illegible] сомолшууд болон залуушу[illegible] үүсхэлтэйгээр ажаллажа [illegible] комсомолой хүдэлмэриие [illegible] нэдхэн хубилгаха талаар [illegible] хүдэлмэриин ябуулагдажа [illegible] шэлнэ. ВЛКСМ-эй обком [illegible] асуудалнуудаар комсомол[illegible] нарые суглуулхаяа болёо. [illegible] лаан, семинарнуудай [illegible] ВЛКСМ-эй обком, райкому[illegible] тарьнар болон харюусалга[illegible] рилэгшэд комсомолой эхи[illegible] цинуудта саг үргэлжэ ошо[illegible] бодото туһа хүргэнэ. һая[illegible] эй обкомой бюро дээрэ [illegible] далнуудые үшөө үсөөн [illegible] хэбэри абтаба.

Ноябрь һарада комсомо[illegible] конференцинүүд үнгэргэгд[illegible] эй XXXIII областной конфе[illegible] лэдхэл эхилхэнь. Республик[illegible] сомолшууд болон залуушу[illegible] үйлэ хэрэгые габшагай ажа[illegible] хим һуралсалаараа, һайн [illegible] гүүдээр угтаха байһанаа м[illegible]

М. Г[illegible]
ВЛКСМ-эй обкомой [illegible]

Улаан-Үдын [illegible] таж хубсаһанай фаб[illegible] һо оёдог [illegible] залуушуулай бри[illegible] бүтээсэтэ ажалаар[illegible] суурханхай. Түс [illegible] залуу коммунист, комсомолой шанга[illegible] Римма Вологдина [illegible] юм. Түс бригадада[illegible] 26 залуушуул хүдэл[illegible] нэр һара бүриингөө [illegible] үлүүлэн дүүргэхэһээ [illegible] балалта, алмалта [illegible] юм. Иигэжэ бригада[illegible] алмагдаһан материал[illegible] рэ хоёр үдэр хүдэл[illegible] дөө 1800 хэһэг [illegible] нүүдые түсэбһөө га[illegible] бэ.

Эндэ ажалай [illegible] гайруулха нэгэшье [illegible] дэдэггүй. Булта [illegible] ажалдаа харюусалга[illegible] хандажа, бэе бэедээ [illegible] бодото комсомол ёһо[illegible] ладаг. Мүн сүлөө [illegible] хамта үнгэргэхые [illegible] юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: [illegible] гэшүүд, нэхэгшэд [illegible]динова, хүбсаһа [illegible] тонида Жалсанова.

С. БАЛДУЕВАЙ [illegible]

Комсомолой организацинуу-дай ажабайдалда айхабтар ехэ удха шанартай, үйлэ хэрэ-гүүдээр баян жэл болобо. КПСС-эй XXVII съезд боло-жо, комсомолой урда ехэ зо-рилгонуудые табяа. Эдэ зо-рилгонуудые ажал ябуулгын-гаа үндэһэ һуури болгон, ма-най районой комсомолшууд болон залуушуул габшагай һайнаар ажаллахые оролдоно. Партиин ээлжээтэ съездын хараалһан шэнэдхэн хубилгал-гын хэрэгтэ комсомол өөрын-гөө хубита оруулха ёһотой ха юм. Манай ВЛКСМ-эй райком залуушуулые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ хүдэлмэриие, шэ-нэдхэн хубилгаха талаар хэм-жээнүүдые хараалаад бэе-лүүлжэ байна. Эндэ гол анха-рал ямар юумэндэ хандуулаг-данаб гэхэдэ, нэн түрүүн хү-дөө ажахын үйлэдбэриие саа-шадань хүгжөөхэ хэрэг шеф-тээ абаха, комсомолшууд бо-лон залуушуулай сүлөө сагаа ашаа үрэ ехэтэйгээр, һайнаар үнгэргэхэ хэрэг эмхидхэхэ, һургуулиин реформо бодото дээрэнь бэелүүлхэ хэрэгтэ нү-лөөлхэ ёһотой сологдоно.

ВЛКСМ-эй райкомой, ком-сомолой эхин организацинуу-дай хүдэлмэри нилээд эдэб-хижээ. Залуушуулшье даажа абаһан ажалдаа харюусалга ехэтэйгээр хандажа, оролдо-жо хүдэлдэг болоо. Тэдэнэй диилэнхи олониинь Ленинскэ комсомолой түрэһэн үдэрые ажалай эрхим үрэ дүнгүүд-тэйгээр угтаба. Барилга-заһа-барилгын участогай комсомол-шууд болон залуушуул ехэ һайнаар ажаллаа. Тэдэнэр ин-тернат барилгые районой ком-сомолой габшагай барилга гэ-жэ соносхоһон байна. Тиигэ-жэ тэрэниие богони болзор соо барижа, ашаглалгада оруулба. Эндэ хүдэлжэ шал-гарһан 8 хүбүүд Монголой Арадай Республика ошохо тү-лөөһэгүй путёвкоор шагнагдаа.

Районоймнай хүдөө ажахы-да олон комсомолшууд болон залуушуул ажаллана. Тэдэ-

ЗАЛУУ НАҺАНАЙ ЗАЛИТАЙДА

мнай мал ажалай продукци олоор абаха, шанарыень һай-жаруулха мүнөө үеын эрилтэ-нүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ шиидхэхы нүлөө үзүүлхэ зон ха юм. Олон залуушуул райо-ноймнай гол һалбари болохо мал ажалда хүдэлжэ, һайн үрэ дүнгүүдые туйлана. Һүү-лэй үедэ комсомолшууд болон залуушуулые малшадаар хү-дэлхыень эльгээхэ талаар ВЛКСМ-эй райком, эхин ор-ганизацинууд ехэ хүдэлмэри ябуулдаг болоо. Энэ жэлдэ «50 лет Октября» колхоздо тусхай отряд бии болгогдожо, малшадта үбэлэй үедэ туһал-хаар эльгээгдэбэ. Эдэнэй олонхинь аха нүхэдэйнгөө мэргэжэл халан абажа, малшад болохо хүсэлтэй.

Аба, эжынгээ арюун за-мые үргэлжэлүүлжэ, тэдэнэй хоёр энэ жэлдэ армида ал-баяа дүүргэжэ ерэһээр, хоюу-лан өөһэдөө эхэ хонидой ота-ра даажа абаба. Багаһаа хой-шо гэртэхинээрээ хонидые ха-рууһалжа, зарим тэды дүр-шэлтэй болоһон эдэ хоёр бээ туршажа, үзэхээ һанана бшуу. Энэ жэлдэ тэдэнэр 100 эхэ хо-нин бүриһөө 85 хурьга түл-жүүлжэ, хонин бүриһөө 3 ки-лограмм нооһо хайшалха со-циалис уялгануудые абанхай. Тэдэнэр энэ жэлэй малай үбэлжэлгэ һайн бэлэдхэлтэй-гээр эхилээ. Байра байдалаа заһабарилжа дүүргээ, хони-дыеньшье һайнаар бэлшээгдэжэ таргалуулагдаа.

Гэхэтэй хамта бүхы юумэ-мнай һайн, дутагдалнууд үгы гэхын аргагүй. Зарим колхо-зуудай комсомолой комите-дүүд эдэбхи үүсхэл багатай-

хэр угһаа хойшо хэжэ ябаһан мэргэжэлыень халан абаха гээшэ ехэл һайхан заншал гээ-шэ. Район соомнай тиимэ за-луушуул олон. Жэшээлхэдэ, һаяхан Ажалай Алдар Солын II шатын ордендо хүртэһэн, КПСС-эй райкомой бюрогой гэшүүн Ирина Бальжировна Соётовагай хүбүүд, ВЛКСМ-эй гэшүүд Алексей Андрэй

гаар, һулаар хүдэл[illegible] молшууд болон зал[illegible] шэн габьяата, аша [illegible] ажалда элсүүлжэ [illegible] Мал ажалай прод[illegible] ехээр абадаг болох[illegible] жээлэй үндэһэ һу[illegible] жүүлхэ, тэрэниие [illegible] нэйхиһээ ехээр бэлэ[illegible] лохо гэшэ шухала [illegible] асуудал мүн болон[illegible]

Районоймнай эрэ[illegible] нуга сабшалан ург[illegible] та боломжо мүнөө [illegible] лонхой. Тиимэһээ [illegible] жээлэй ургамалай [illegible] шэлүүлхэ болоно[illegible] комсомолшууд ө[illegible] хэлэхэ, оролдохо ё[illegible] но. «Улаан Аха», «[illegible]тябрь» колхозуудай [illegible] лой комитедууд [illegible] да онсо анхарал [illegible] (секретарьнарынь А. [illegible] Б. Балданов). Энд[illegible] лэдхэлгын комсом[illegible] шуулай коллективу[illegible] хэгдэжэ, зунай үед[illegible] хуряагаа. Гэбэшье [illegible] комсомол-залуушуулай [illegible] лективүүд үшөөл [illegible]

Түрэл Ленинскэ [illegible] лойнгоо түрэһэн [illegible] дэглэжэ, ВЛКСМ-эй XX[illegible] дые нэрэтэй солото[illegible] тахаар бэлэдхэ [illegible] хы хэһэн, дүүргэһэн [illegible] шүүмжэлхы ёһоор [illegible] туу дундануудһаа һур[illegible] бари абажа, саашан[illegible] гон/удаа амжалтатай[illegible] лүүлхэ ёһотойб. Ю[illegible] залуу наһанай залита[illegible] сэхээр тэмсэхэ, [illegible]

В. ДАМ[illegible]
ВЛКСМ-эй Агын [illegible] нэгэдэхи секре[illegible]

...ЗОНОЙ ЭЛҮҮРЫЕ САХИН ...АЛХА—ШЭНЭ ШАТАДА

хэлэбэл, һү һаалиин 34 фермэ, хонидой 200 гаран отара, 16 полевой стан, малай 173 гүүртэ тоологдоно. Ушар иимэһээ бидэ холын гүүртэ, отарануудай һү һаалиин фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй, малшад болон һаалишадай бэеын элүүр энхые саг үргэлжэ шалгадаг, тэдэнэй дунда лекци, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэжэ байдагбди. Тиихэдэ участково больницануудай врачнууд, фельдшерскэ пунктнуудые даагшад гүүртэ, фермэнүүдтэ ошодог, эм домуудые тараадаг юм. Илангаяа зунай сагта ажахынуудай малшад, хонишодто хүрэхэнь хүшэр байдаг. Харгын муу дээрэһээ, мүн хура бороогой һүүлээрхи шабар уһан соогуур зарим малшадта хүрэхэ арагагүй болодогдодог. Тиигэбэшье, манай ажахынуудта ажалладаг медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд урмаа хухардаггүй. Тэдэнэр арга хургыень олоод, үбшэнтэндөө хүрэжэ, туһаламжа үзүүлдэг байна.

Мүнөөшье, ниитын малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлэй үедэ манай хүдэлмэрилэгшэд миин һуудаггүй, өөһэдынгөө хубитые оруулха гэжэ оролдодог юм. Бидэ зундаа воскресниүүдые эмхидхэжэ, үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ хабаадалсанабди. Тиихэ зуураа врачнууд элдэб үбшэнһөө яажа һэргылхэ тухай хөөрэлдөөнүүдые хэдэг, санбюллетеньнүүдые гаргадаг. Энэ талаар Мужыхын, Эгэтын-Адагай участково больницануудай хүдэлмэрилэгшэд эдэбхи үүсхэл гаргаа һэн. Тулдуунай, Гунгаагаар Нарһатын совхозой Домнын, Эгэтын, Гарамай фельдшерскэ пунктнуудай хүдэлмэрилэгшэд оролдолго ехээр гаргана. Манай райондо медицинын дээдэ болон дунда һургуулинуудые дүүргэһэн залуу мэргэжэлтэд, тодорхойлбол, Комсомольскын фельдшерско-акушерскэ пунктые даагша Вера Доронина, Улаан-Үдын медицинскэ училищие дүүргэһэн Дарима Базарова, Эгэтын-Адагай больницын фельдшер Гэрэлма Дагбаева болон бусад тэдэнэй тоодо ороолсоно.

Түбэй районой больницымнай коллектив гол түлэб залуушуулһаа бүридэнэ. 23 врачай дунда элүүрые хамгаалгын 8 отличник бии.

Элүүрые хамгаалгын эмхи зургаануудай материально-техническэ бааза жэлһээ жэлдэ һайжаруулагдана. Һүүлэй үедэ Үльдэргын участково больницын байра үргэдхэгдэжэ, физиотерапевтическэ кабинет эмхидхэгдээд, байгша ондо клиническэ лабораторитой болохо юм. Эгэтын участково больницада шүдэ аргалдаг кабинет, Озёрнодо шэнэ амбулаторинууд баригдажа, ашаглалгада оруулагдаа. Тэрэшэлэн «Комсомольский», Тулдуунай совхозуудта профилакторинууд баригдажа байна. Районой түбтэ нарайлалгын шэнэ байшан бодхоогдожо байнхай.

Малшадые хүдэлжэ байһан газартань четверг бүхэндэ хангаха хүдэлмэри район доторнай үргэнөөр ябуулагдана. Эндэ фельдшерскэ пунктнуудые даагшад, участково больницануудай врачнууд, түбэй больницын хүдэлмэрилэгшэд бултадаа хабаададаг юм.

Районой бүхы хүн зоной, нэн түрүүн малшад болон таряашадай бэеын элүүрые шалгаха асуудал гол анхаралдамнай байдаг. Бидэнэртэ хабарай һаранууд таатай зохид юм. Юуб гэхэдэ, энэ үедэ үдэр ута боложо, дулаан болодог гээшэ. Мүн малшадшье нэгэ бага сүлөө ородог. Ушар тиимэһээ бидэ иимэ хаһа шэлэһэн байнабди. Механизаторнуудай бэеын элүүрые октябрь—ноябрь һарануудта шалгадагбди. Үбһэ, таряа хурялгын халуун хаһын үнгэрөөд байһан энэ үедэ механизаторнууднайшье сүлөөтэй байдаг. Иигэжэл бэе бэеынгээ арга боломжо, сүлөө сагые ашаглан ажаллаагүй һаа, энэ хэрэгээ бэелүүлхэмнай хүшэр болодог.

Район дотороо малшадые комплексно аргаар хангалга заншалта болонхой. Иимэ хангалга ниитын малай үбэлжэлгын үедэ амжалтатайгаар бэелүүлэгдэдэг. Комплексно бригадын бүридэлдэ КПСС-эй райкомой болон арадай депутадуудай райсоведэй гүйсэдкомой түлөөлэгшэд, худалдаа наймаанай, хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын, киногой, библиотекын болон медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд ороолсодог. Тэдэнэр малшадтай хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг, байра байдалаарнь һонирходог. Иигэжэ ажал хэрэгээ олон тээһээнь хаража, зүбшэн хэлсэхэдэ, дутуу дундануудаа усадхахадамнай хүнгэн байдаг гээшэ.

Манай хүдэлмэридэ дутагдалнууд үшөөл олон байһаар. Гол шухалань гэхэдэ, медицинскэ эмхи зургаануудые барилга саг үргэлжэ унжагайрна. Фельдшерскэ пунктнууд үшөөл үсөөн. Олонхи үбшэн хүнүүдтэ саг дарыдаа туһаламжа үзүүлэгдэнэгүй. Тиимэһээ тэдэнэй үбшэн һэдэржэ, ажалаа хэнгүй удаан саг соо аргалуулха баатай болодог. Уушханай ханяаданай үбшэндэ нэрбэгдэхэ, нарай үхибүүдэй наһа бараха ушар үшөөл дайралдана. Энэ юун дээрэһээ болоноб гэхэдэ, заримдаа медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд зохихо хэмжээнүүдые саг болзортонь абанагүй, даалгагдаһан хүдэлмэридөө харюусалгагүйгөөр хандана ха юм.

Түргэн туһаламжын станци бии болгогдоо һаа, бидэнэй ажалые нилээд хүнгэдхэхэ һэн. Юуб гэхэдэ, мүнөө манда түргэн туһаламжын отделени бии, зүгөөр тэндэмнай орой ганса машина үгтэнхэй. Районой түбһөө холо байдаг «Победа», «Дружба», «Коммунизм» колхозуудай ажалшадые хангаха тусхай больница бариха тухай бодомжолхоор болонхой.

КПСС-эй XXVII съездын баталан абаһан экономическа болон социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд дотор «Хүн зоной элүүр энхые хамгаалха, амарха эрхэ байдал саг үргэлжэ һайжаруулха. Элүүрые хамгаалха хэрэгые улам бүри уридшалан һэргылхэ шэглэлтэй болгохо, медицинскэ хангалгын шанарые дээшэлүүлхэ, диспансеризацилгын гуримаар бүхы хүн зониие жэл бүхэндэ шалгажа эхилхэ гэжэ заагдана. Партиин табиһан эдэ гол шэглэлнүүдые урагшатайгаар бэелүүлхын тула бидэ бүхы хүсэ шадалаа, мэргэжэл шадабаряа зорюулан, манай районой ажалшадай арбан хоёрдохи табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэбтэ даабаринуудые сүм дүүргэхэ хэрэгтэнь хубитаяа оруулхаар зэһэнхэйбди.

В. ДАМПИЛОВА,
Яруунын районой түбэй больницын ахамад врач.

«БИДЭ ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ СЭРЭГШЭДБДИ»

Совет сэрэгэй летчик, «Ёһотойл хүн тухай повесть» гэһэн номой герой Алексей Маресьевэй нэрэ манай орон дотор, хилын саанашье бүгэдэндэ мэдээжэ юм:

Маресьевэй жолоодожо ябаһан самолет 1942 оной мартда дайсанай һомондо дайрагдан, фашистнуудай эзэмдээд байһан газар дээрэ унаһан. Хүндөөр шархатаһан летчик 18 сүүдхэ соо һолжорон ябажа, фронтын линидэ, өөһэдынхидтөө дүтэлһэн. Зориһондоо хүрэжэл һалаа! Хоёр хүлөө таһа тайруулһанайнгаа һүүлдэ эрэлхэг зоригтой офицер протезээр ябажа һураад, түрэл полкдоо бусажа ерээ. Дайшалхы 86 ниидэлгэдэ гаража, урдань унагааһан фашис гурбан самолет дээрээ үшөө долоое нэмээгээ.

Дайнай һүүлдэ Алексей Петрович — ниитын элитэ ажал ябуулагша болоһон. Дайнай ветерануудай совет комитедэй байгуулагдаһаар түрүүшын үдэрһөө тэрэ аяар гушан жэлэй туршада тус эмхиин хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн ябана.

Дайнай ветерануудай совет комитедэй түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо, Советскэ Союзай Герой А. П. Маресьевтэй хөөрэлдэбэбди.

— Алексей Петрович, ветеранууд-фронтовигуудай совет эмхиин ажал ябуулгын гол зорилгонь юун гээшэб!

— Гушан жэлэй саана, 1956 оной сентябриин 29-дэ, американ империалистнууд болон НАТО-гай талаар тэдэнэй союзнигуудаар үүсхэгдэһэн «хүйтэн дайнай» үедэ Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуехэ дайнай ветерануудай түрүүшын конференци Москвада зарлагдаһан юм. Тиихэдэ бидэнэр, оронойнгоо бүхы республиканууднаа, хизаар болон областьнууднаа ерэһэн эльгэмэлнүүд, үсэглэлдэрэй фронтовигууд өөһэдынгөө эмхи байгуулжа, өөһэдыгөө эб найрамдалай солдадууд гээшэбди гэжэ соносхоо һэмди. Дэлхэй дээрэ үхэр буугай хэзээдэшье нээрхэгүйн тулада, ядерна дайнай аюулһаа хүн зониие абархын тулада бидэнэр өөһэдһөөмнай дулдыдаха байһан бүхы юумые сүм хэхэбди, бүхы хүсэ шадалаа зорюулхабди гэжэ тангаригаа бэлэйбди — бүхы һайн һайхан юумэнэй үндэһэ һуури мүн. Үндэр сэдьхэл бодолой, баатаршалгыншье, нэрэ хүндыншье, харюусалга уялгыншье талаар... Ажал хэхэ дуратайл һаа — хүн зондо, өөрынгөө газар дайдада, Эхэ орондоо дуратайш... Фронтовигууд энээниие һайн мэдэдэг байһан, мэдэһэншье зандаа. Дайнай дүүрэһэнэй һүүлээр дүшэһөө дээшэ жэл үнгэрэнхэй, эндэ тоолоожо ядаха юумэн үгы, дайнай эгээл залуу ветеран жаратай болоо гэхэ гү, али мэнэ мэнэ болохоёо ябана. Гэбэшье ветерануудай дала шахуу процентнь ажал хэжэл ябаһан зандаа. Миниин дурдаһан Павел Литвиненко Тулын комбайнова заводто слесареэр хүдэлдэг юм. Немец фашизмын бута сохигдоһоор 40 жэлэй ойдо зорюулагдан, Улаан талмай дээрэ болоһон парадта хабаадалгын үедэ Илалтын Улаан тугтай зэргэлэн жагсаалда зогсожо байхадаа, өөрынгөө дайнай үеын эгээл дурасхаалта үдэрые ой ухаандаа һэргээн һанахые туршаһанби гэжэ хөөрөө һэн. Тээд тэрээндэ ямар юумэн үзэгдөө, һанагдаа гэжэ һананабта. Дайсанай тэһэ бута буудагдаһан танкнууд бэшэ, алуулаад хэбтэһэн немецүүдшье бэшэ, тэһэ, дэлбэ сохюулһан дзодуудшье бэшэ, харин Курскэ дүхэригтэ болоһон асари ехэ тулалдаанай поли дээрэхи эдеэшэһэн шэниисын хоолосууд. Тулалдаанай замхаад абаһан хэдэхэн минутын туршада сүмөөхэнөөр тэбэрин абаһан хоолосуудынь һанагдаа бшуу... Миниин бодомжоор, энэ ушарал юрэ бусын. Хүн гээшэ дай хэхэ гэжэ түрэһэн бэшэ, тэрэ амгалан тайбанаар ажал хэхэ гэжэ түрэһэн. Гэбэшье Дайнай гал дүлэндэ шэниисын хоолосуудай шатахагүйн тулада бидэнэр, фронтовигууд өөһэдыгөө сэрэгэй албанда абтахаяа болёобди гэжэ тоолоногүйбди. Бидэнэр эб найрамдалай солдадууд болон үлэнэбди.

— Ядерна зэбсэгүүдэйнгээ туршалгануудые нэгэн талаһаа 1987 оной январиин 1 болотор хойшолуулһан Советскэ Союзай амгалан тайбан шэнэ үүсхэлые бүхы дэлхэйн зүбшэн хэлсэжэ байһан эдэ үдэрнүүдтэ совет ветерануудай эрилтэ илангаяа хүндэтэйгөөр, холо зоримгойгоор соностоно...

— Тиимэ байхань зүб. Дайн гээшын ямар юумэн байһыень, тэрэнэй хүн зондо ямар ехэ зоболон асардагыень ветеранууд-фронтовигууд хэнһээшье үлүүгээр мэдэхэ ааб даа. Гэбэшье империалистнуудай хэрбээ дай үүдхээд байгаа гээшэ һаа, хүн зониие олоор хюдаха зэбсэгүүдые хэрэглэлгэтэй шэнэ дайн урдын ямаршье дайнтай жэшээлэгдэхээр бэшэ байха. Энээниие бидэнэр зүбөөр ойлгонобди. Тиимэ тула буу зэбсэгүүдые ехээр гаргалгые хизаарлалгада, дэлхэйн шэнэ дайнай аюулые зайсуулгада зорюулагдаһан манай Коммунис партиин, Совет правительствын бэелүүлжэ байһан бүхы хэмжээ ябуулганууд дайнай ветерануудай зүгһөө халуунаар һайшаан дэмжэгдэнэ.

Тула хотодо ажаһуугша, дайшалхы Алдар Солын орденуудай дүүрэн кавалер, Социалис Ажалай Герой Павел Литвиненкын түбэй газетэнүүдэй нэгэн дээрэ толилогдоһон статьяе һаяхан уншаһан байнаб. Тэндэнь иимэ мүрнүүд бии: «Манай оронойн амгалан тайбан шэнэ үүсхэл тухай би омог баяртайгаар хэлэнэб. Бидэн, хүсэн түгэс манай орон энэ дэлхэйдээ һэлмэ далайн бэшэ, харин пальмын набшаһатай мүшэр һарбайна... Манай хараа шугам — миил зориг түгэлдэр тактика бэшэ, мүн сэсэн мэргэн стратеги. Энэ хадаа манай байгуулалта, манай ухаан бодол ба ажабайдалай ёһо гурим». Солдат ябаһан ажалша хүнэй эдэ үгэнүүдэй доро совет сэрэгшэ-ветеран бүхэнэй гараа табиха байһанда би этигэнэб.

— Эб найрамдалай солдадуудай совет эмхиин мүнөө юу хэдэг тушаа уншагшадтаа хөөрэжэ үгэел. Үнгэрһэн гушан жэлэй туршада энэ эмхидэ ямар хубилалтанууд болоһон гээшэб!

— Ажабайдалдамнай саг өөрөө хубилалтануудые оруулна. Ветерануудаймнай зэргэ шэнгэржэ, үсөөржэл байна. Комитедэймнай дүрбэн түлөөлэгшэд наһа баранхай. Уншагшад мартаагүй ёһотой, тэдэ дүрбэн хэд байһан бэ гэхэдэ, алдар суудa гараһан совет сэрэгэй мэдээжэ ехэ начальнигууд, Советскэ Союзай Маршалнууд А. М. Василевский, К. А. Мерецков, С. К. Тимошенко, армиин генерал П. И. Батов байһан.

Армиин элитэ полит-хүдэлмэрилэгшэ, генерал-полковник А. С. Желтов 1981 онһоо Комитедыемнай толгойлжо байна. Дайнай совет ветерануудай эмхиин хүтэлбэрилхы орган — эб найрамдалай совет Комитет өөрынгөө бүридэлдэ 47 секцитэй юм. Тэдэнь бүхы герой-городуудта, союзна республиканануудай ниислэлнүүдтэ, хизаар болон областьнуудай томо түбүүдтэ ажал ябуулга эрхилдэг. Комитедэймнай президиумэй дэргэдэ саг үргэлжын арбан комисси (пропагандын, һургуулинуудай талаар, дайнда ами наһаяа алдаһан сэрэгшэдэй дурасхаалые мүнхэлүүлхэ, дайнай инвалидуудай хэрэгэй талаар, эмхидхэлэй, шагналай талаар, уласхоорондын, хилын саадахи ветерануудай эмхинүүдтэй харилсаа холбооной талаар) хүдэлжэ байдаг. Өөрын хэблэлэй орган — «Ветеран войны» гэжэ бюллетень гарадаг.

— Дайнай ветерануудай хабаададаг бодото хэрэгүүдынь юун гээшэб!

— Нэн түрүүн бидэнэр баян дүй дүршэлөө, алдар солото ёһо заншалнуудаа урган гаража байһан совет шэнэ үеын хүнүүдтэ дамжуулан үгэхые оролдодог гээшэбди.

Дайшалхы ба ажалай алдар солын музей болон комнатонуудые байгуулга. Сэрэгэй-спортивна «Зарница» ба «Орленок» гэжэ нааданууд. Дайшалхы Улаан тугуудай һайндэр. «Дурасхаалай вахта». Совет арадай революционно, дайшалхы ба ажалай алдар солын газарнуудаар аяншалга... Эдэ бүхы ажал ябуулгануудта өөһэдынь эзэд, эмхидхэгшэд бии юм. Гэбэшье дайнай ветерануудай хабаадалгагүйгөөр эдэ хэмжээ ябуулгануудай үнгэргэгдэдэггүй байһан ойлгосотой ааб даа.

— Дайнай ветерануудай совет комитедэй харинн оронуудай ветерануудай эмхинүүдтэй харилсаа холбоотой байдагынь мэдээжэ. Агуехэ Илалтын 40 жэлэй ойн тэмдэглэгдэһэн ондо дэлхэйн хоёрдохи дайнай ветерануудай ба фашизмда эсэргүү тэмсэлдэ хабаадагшадай уласхоорондын уулзалганууд үнгэргэгдэһэн байна. Тиимэ шэнэ уулзалганууд үнгэргэгдэхөөр түсэблэгдэнэ гээшэ гү!

— Мүнөө үедэ манай Комитет дэлхэйн табан түбиин ветерануудай 100 гаран эмхинүүдтэй холбоо барисаа байгууланхай. Дайнай ветерануудай совет комитет (СКВВ) уласхоорондын юһэн организациин — фашизмда эсэргүү тэмсэлшэдэй уласхоорондын федерациин, фашис концлагерьнуудта хаагдаһан хүнүүдэй найман комитедэй гэшүүн. Тиихэдэ дэлхэйн хоёрдохи дайнай фронтовигуудай Бүхэдэлхэйн федерацитай, плендэ байһан сэрэгшэдэй уласхоорондын конференцитэй, дайнай ветерануудай Европын федерацитай харилсаа холбоотой байдаг.

Элдэб оронуудай дайнай ветерануудай уулзалганууд хододоо зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэмэ үйлэ хэрэг болодог гээшэ. Дэлхэйн 57 оронһоо ерэһэн дайнай ветерануудай түлөөлэгшэдэй хабаадалгатайгаар Москвада үнгэргэгдэһэн уулзалга фашизмда эсэргүү сүлөөрэлгын дайнай уг зорилгодо үнэн сэхэ байлгын һүлдэ доро, эб найрамдалай түлөө тэмсэлтэй һаналаа нэгэдэлгын оршон байдалда үнгэрөө һэн.

Бүгэдэндэ мэдээжэ болоһоной ёһоор, 1986 он ООН-оор эб найрамдалай жэл гэжэ соносхогдонхой. Декабрь һарада дэлхэйн хоёрдохи дайнай ветерануудай Бүхэдэлхэйн уулзалга Венэдэ болохо ёһотой. Бидэнэр тэрээндэ хабаадалсаха болонобди.

— Алексей Петрович, Танһаа асуугаа һаань, хүнэй ямар шэнжэ шанарые эгээл гол шухалань гэжэ тоолохо байнабта!

— Миниин үхинэй нүхэд — Москвагай 396-дахи һургуулиин пионернууд һаяхан эгээл иимэ асуудал намда табиһан байна. Тэрээндэнь бии иигэжэ харюусааб: ажал хэхэ хүсэл.

Ажал хэхэ хүсэл эрмэлзэл

— Алексей Петрович, КПСС-эй XXVII съезд дээрэ дайнай ба ажалай ветерануудай ниитын Бүхэсоюзна эмхи байгуулха тухай дурадхал оруулагдаһан байгаа. Тэрэ дурадхалай бэелэл ямар хэмжээндэ байна гээшэб!

— Сагай ошохо бүри фронтовигууд үсөөржэл байна гэжэ би хэлээ һэм. Тиимэһээ үшөө үхибүүн ябахадаа дайнай зоболон үзэһэн хүнүүд ветеранууд боложо байна. Съезд дээрэ тэмдэглэһэнэй ёһоор, эндэ 50 миллион совет хүнүүд тухай хэлэгдэнэ. Ажабайдалай айхабтар баян дүршэлтэй эды олон хүнүүдые ниитэ-политическэ хэрэгүүдтэ, нэн түрүүн ургажа ябаһан залуу хүнүүдые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ хабаадуулха гээшэ тон шухала зорилго болоно. Ушар тиимэһээ оронноймнай олониитэ — тэрэ тоодо дайнай ветеранууд — ниитын тэрэ шэнэ эмхи байгуулха дурадхалые һайшаан угтаһан байха юм. Мүнөө тэрээндэ хэрэгтэй документнүүдэй проектнүүд, дүримүүд зохёогдожо байна. Тиимэ эмхи байгуулга хадаа дайнай ветеранууд тухай, залуу үетэниие хүмүүжүүлгэ тухай, социалис демократиие саашадань хүгжөөлгэ тухай манай партиин ээлжээтэ ехэ анхарал мүн гэжэ бидэнэр барандаа ойлгонобди.

В. ИЗГАРШЕВ.

...ЖЭЛДЭЭ ДУРАТАЙ БАЙХАДА...

ЗУРАГЛАЛ

хүдэлжэ байһан **А. П. Бардаханова:**

— Ажалайнгаа түлөө, түсэбөө яажа дүүргэхын түлөө һанаагаа ехэтэ зободог, иигэхэ тиигэхэ байгаабди гэжэ ходо дурадхажа, бидэнтэеэ зүбшэжэ байдаг зантай юм. Тэрээнтэй суг хүдэлхэдэ хүнгэн, зохид хүн.

Залуу наймаалагшадай зүгһөө **Катя Башлянова** иигэжэ хөөрөө һэн:

—Зинаида Петровна өөр тухайгаа оройдоошье бододоггүй, коллективэйнгээ түлөө һанаагаа зободог, һонин хүн юм. Бидэ, залуушуулда, эхэ мэтэ анхаралтайгаар, зөөлэнөөр хандадаг. Би тэрэниие ёһотой һайн һурган хүмүүжүүлэгшэ, хүндэтэй эгэшэ нүхэрнай гэхэ байнаб.

Хүүгэдэй эд бараанай универмагай трикотаж хубсаһанай секциин ахамад наймаалагша З. П. Гавриловагай ямар хүдэлмэрилэгшэ байһаниинь дээрэ дурадхагдаһан тобшохон хөөрөөнүүдһээ тухайлагдаба ёһотой. Зүгөөр тэрэ өөр тухайгаа үнэхөөрөөшье үлүү юумэ хэлэхэ хэбэргүйгөөр үзэгдэбэ. Тиигэбэ яабашье «һайнаар хүдэлхын тула мэргэжэлдээ дуратай байха хэрэгтэй» гэжэ яахын аргагүй тодоор хэлэһыень мартангүй хадуужа абаа һэмди.

Арадай ажахын ямаршье һалбарида хүдэлмэрилжэ байһан хүндэ мэргэжэлдээ дуратай байха гээшэ гүнзэгы удхатай ха юм. Наймаалагша тэдэнэй дунда тусхай һуури эзэлнэ. «Мүнөөдэрэй худалдан абагша 60—70-аад онуудай худалдан абагша бэшэ болонхой. Нэгэдэхеэр, эрилтэнь дээшэлээ юм ааб даа. Хоёрдохёор, хүнүүд ходо яаража ябадаг, халтад гэбэл гомдохоёо һанадаг»,—гэжэ Зинаида Петровна хэлээ һэн.

Үхибүүдэй трикотаж хубсаһанай секцидэ 10 хүн ажаллана. Тэдэнэр 20 мүнгэнһөө эхилээд, 30 түхэриг хүрэтэр сэнтэй трикотаж хубсаһа худалдана. Үдэр соо эндэ түсэбэй ёһоор 6 мянган түхэригэй эд бараан худалдагдаха ёһотой. Үнгэрһэн табан жэл соо секциин наймаалагшад 6876 мянган түхэригэй эд бараа худалдажа, түсэбһөө гадуур 94 мянганай хубсаһа худалдаһан байна. Бүхэли табан жэлэй турша соо нэгэ янза һайнаар, түсэбтэ даабариya бэелүүлэн хүдэлжэ байһан секциин коллектив ходо магтуулжа байдаг болонхой юм. Харин алишье талаараа бусадһаа онсо шалгардаг З. П. Гаврилова совет худалдаа наймаанай отличнигай, РСФСР-эй худалдаа наймаанай габьяата хүдэлмэрилэгшын нэрэ зэргэнүүдтэ хүртэнхэй ябана. Тэрээнһээ гадна Минторгын, Горпромторгын ба магазинайнгаа зүгһөө Хүндэлэлэй грамота, үнэтэ бэлэгүүдтэ нэгэтэ бэшэ хүртэһэн алдартай.

Ажалай ветеранай нэрэ зэргэдэ һаяхан хүртэһэн З. П. Гаврилова профкомой зүгһөө тэдхэмжэтэй путевкоор шагнагдаад, эдэ үдэрнүүдтэ оронойнгоо ниислэл хото Москва ниидэхэ болонхой байба. Энээн тухай өөрһөөнь бэшэ, харин нүхэдһөөнь дуулаад, һайн аяншалжа ерэхыень үрөөхэдэмнай: «Коллективни иигэжэл дунгэжэ, туһалжа байдаг лэ даа»—гээд уярхадал гээ һэн. Тоэд эдэ бүгэдэ яахын аргагүй өөрынь габьяа бшуу.

В. ТОКТОХОЕВА.

МОСКВАГАЙ МОДЕЛЬЕРНҮҮД ДУРАДХАНА

МОСКВА. Моодно, тааруу зохид, хямда — энэл даа, ниислэл хотын трикотажнигуудай баримталдаг гурим. Трикотаж хубсаһанай Бүхэсоюзна Модельнүүдэй байшангай хүдэлмэрилэгшэд оронойнгоо предприятинуудта нэбтэрүүлхээр шэнэ хубсаһануудай түхэлнүүдые бэлдэбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: намарай сагта эхэнэрнүүдэй үмдэхэ хубсаһанай юрэнхы түхэлнүүд.

ТАСС-ай фотохронико.

• ТАСС • АПН •

...саанаһаа

...СЕНЭЙ СССР-тэ ОШОҺОН ТУШАА

...КПСС-эй ЦК-...льна секретарь ...тевой ТПК-гай ...альна секре-...Р-эй Президент ...эй уулзалга-...лдөөнүүдэй дүн-...Рэй олониитэдэ ...е дэлгэрүү-...г хэрэгсэлнүүд ...а' хандуулна. ...хүтэлбэрилэг-... уулзалганууд ...олон Советскэ ...лис оронуудай ...олон уласхоо-...мунис хүдэлөө-...ын нэгэдэлые, жагсаалые бэхижүүлгэдэ ехэ хубитаяа оруулха байна гэжэ «Нодон синмун» газетэ тэмдэглэнэ.

ТПК-гай ЦК-гай Генеральна секретарь, КНДР-эй Президент Ким Ир Сенэй хани ёһоной албанай хэрэгээр СССР-тэ ошоод байха үедэ социалис байгуулалтын элдэб һалбаринуудта заншалта хани барисаагаа, харилсаа холбоогоо бэхижүүлхые хоёр оронoй арадуудай хүсэжэ, Ази түбидэ, бүхы дэлхэй дээрэ ядерна буу зэбсэгүүдые усадхажа, амгалан тайбан ба аюулгүй байдал хангаха гэһэн ниитэ уг зорилгоёо бэелүүлхын түлөө шууд сэхээр тэмсэлээ үргэлжэлүүлхээр бэлэн байнаа элирхэйлэн харууба гэжэ КНДР-эй хэблэл тэмдэглэбэ. Ороноо эбэй ёһоор нэгэдүүлхын түлөө КНДР-эй тэмсэлые эдэбхитэйгээр дэмжэжэ байһанайнь түлөө Москвада корей арадай үмэнэһөө КПСС-тэ, Совет гүрэндэ, бүхы совет арадта гүнзэгы сэдьхэлһээ баяр баясхалан хүргэжэ байһанаа мэдүүлээ.

Оронoй социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхаха талаар совет арадай түйлалтануудтай танилсахадаа, Ким Ир Сен КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр арадай ажахын зорилгонуудые бэелүүлгэдэ СССР-эй ажалшадта амжалтануудые хүсөөд, совет арадта зол жаргалтайгаар ажаһуухыень үрөөбэ.

...ЭЛСЭЭНЭЙ ОЙ

...Советскэ Со-...Сириин хооронд-...ческа, техниче-...а тухай хэл-...гдаһаар 29 ...оной олониитэ ...эгдээ тэмдэглэжэ ...

... хоорондохи ... али алиндань ...саанай жэл-... болон Сириин ... хамтын хү-...онуудаар рес-...ншэнэй экономикын үндэһэ һуури табиһан 45 объект баригдаһан байна. Сириин олон мянган хүн эдэ объектнүүд дээрэ мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлһэн байха юм. Сириин президент Х. Асадай «Совет-Сириин харилсаанай тугшан» гэжэ нэрлэһэн Евфрадай гидроэнергетическэ комплекс иимэ барилгануудай тоодо түрүүлэн дурдагдана. Һүүлэй арбан жэлэй хугасаа соо бүхы орон дотор үйлэдбэрилэгдэһэн электрын элшэ хүсэнэй хахад хубинь эндэһээ абтаһан байгаа.

Нефтиин баялигуудые нээжэ олзоборилходонь, түмэр зам болон уһалууриин түхеэрэлгэнүүдые барихадань, Советскэ Союз Сиридэ ехэ туһа хүргөө. Совет геологуудай нээһэн фосфоридуудай хэбтэшэ оронoй экономикодо шухала үүргэ дүүргэнэ. Хэлсээнэй баталагдаһанһаа хойшо үнгэрһэн жэлнүүдтэ Сириин 35 мянган хүн СССР-эй дээдэ ба тусхай дунда һургуулинуудые дүүргээ.

МАШЕЛЭЙ НАҺА БАРАЛГЫН УШАР ШАЛТАГААНУУДЫЕ МҮРДЭН ШЭНЖЭЛНЭ

МАПУТУ. Фрелимо партиин Түрүүлэгшэ, НРМ-эй президент Самора Машелэй наһа бараһан авиационно аюул усалай ушар шалтагаануудые мүрдэн шэнжэлхын тула Фрелимо партиин ЦК-гай Политбюрогой, арадай республикын Арадай Ассамблейн Саг үргэлжын комиссиин ба Министрнүүдэй Соведэй шиидхэбэреэр национальна комисси эмхидхэгдэн байгуулагдаа. Фрелимо партиин ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн Арманду Гебуза, харилсаанай министр Жасинту Велозу, аюулгүйе сахилгын министр Сержиу Виейра, агаарай-сэрэгэй хүсэнүүдые командалагша Антонну Тай, бусад зарим министерствэнүүд болон албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, авиационно транспортын талаар мэргэжэлтэд тэрэнэй бүридэлдэ ороо.

Президентын уршагта аюулда орожо, наһа бараһан дээрэһээ НРМ-эй Арадай Ассамблейн Саг үргэлжын комисси Арадай Ассамблейдэ һунгалта үнгэргэхэ талаар урда тээнь хараалагдаһан болзорые саг зуура хойшолуулхые тогтооһон байна. Шаналал гашуудалай хэмжээ ябуулгануудай дүүрэһэнэй һүүлээр һунгалта үнгэрхэ юм.

РЕЙГАН КОЛЬТОЙ ХӨӨРЭЛДЭБЭ

ВАШИНГТОН. США-гай президент Рональд Рейган албанай хэрэгээр эндэ ерээд байһан ФРГ-гэй федеральна канцлер Гельмут Кольтой Сагаан байшан соо уулзажа хөөрэлдэбэ. Зүүн болон баруун оронуудай хоорондохи харилсаанай асуудалнуудта, совет-американ дээдэ тушаалта хүтэлбэрилэгшэдэй Рейкьявигта болоһон уулзалгын үндэһөөр ядерна болон юрын буу зэбсэгүүдые хизаарлалгын асуудалнуудта тэдэнэр онсо анхаралаа хандуулһан байгаа.

ФРГ-тэй хёмороотой асуудалнуудтаа тогтонгүй, союзнигуудтаяа «гүйсэд үгээ ойлголсонги» байһанаа харуулхые США оролдоһон байна гэжэ американ хэблэл тэмдэглэнэ. Рейкьявигта болоһон уулзалга дээрэ США-гай баримталһан хараа шэглэлые тэрэ тоодо «стратегическэ оборонно үүсхэл» (СОИ) гэдэгые дэмжэжэ байһанаа Баруун Германиин тала мэдүүлбэ гээд захиргаанай дээдэ тушаалта түлөөлэгшэ хэлээ.

Гэбэшье Рейкьявигта Сагаан байшангай баримталһан хараа бодол Баруун Европынхидой һанаагь зобооһо байнхай.

Арадай революциин түйлалтануудые сахин хамгаалга хадаа Демократическа Афганистанда бүгэдэ арадай нангин хэрэг болонхой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Кольтомур гэжэ һууринай революциие хамгаалгын отрядай гэшүүд хэзээдэшье бэлэн.

ТАСС-ай фотохронико.

ХҮҮГЭДЭЙ ОЮУН БЭЛИГЫЕ ХҮГЖӨӨХЭ

Репортаж

Энэ байшангай хоёрдохи дабхарта гараад хараhадатнай, баруун үүдэн дээрэ «Ивалгын хүүгэдэй искусствын hургуули» гэhэн гаршаг олон үнгөөр уряалан байха. Коридор соогуурнь ябахадатнай, гоё hайханаар барлагдаhан соносхол, мэдээсэлнүүд угтаха. Байгша оной сентябриин нэгэнhээ эндэ хүүгэдэй искусствын hургуули түбхинэнхэй. Юуб гэхэдэ, урда жэлнүүдтэ эндэ миил юрын хүүгэдэй хүгжэмэй hургуули байhан юм. Харин энэ жэлдэ хореографиин болон уран зурагай отделенинүүдтэ хүүгэд hуража эхилээ. Иигэжэ үхибүүдые дүрбэн тэгшээр хүмүүжүүлхэ, тэдэнэй оюун бэлигээ саашадань хүгжөөхэ, гоё hайханда дуратайгаар хүмүүжүүлхэ гэhэн hургуулиин реформын эрилтэнүүд бэелүүлэгдэжэ байна гэхэдэ алдуу болохогүй.

Хореографиин зал соо ороходо, томоотой янзатай бишыхан үхибүүд гэрэлэй урда зогсонхой, элдэб упражненинүүдые хэнэ. Хатарай нюусануудтай танилсуулжа байhан тэдэнэй багша Е. Ю. Игумнова ехэ оролдосотойгоор, уян зохидоор хатарай хүдэлсэ бүхэн дээрэ тогтожо, үхибүүдтэ тоолон байжа харуулна. Бишыхан хатаршад багшаяа дахан дууряана.

Ивалгын дунда hургуулиин 3 «Б» классай hурагша Вика Дементьеватай хөөрэлдэбэбди:

— Хатарта дуратай гүш? Урдань хатардаг hэн гүш?

— Би гэртээ хатарха дуратай hэм. Нёдондо районой түбэй соёлой байшангай дэргэдэ аэробикын кружогто ябаа hэм. Харин мүнөө жэл эндэ хатарай отделенидэ ороов,— гэжэ Вика хөөрэбэ.

hургуулиин кабинет бүхэн соо үхибүүдэй зохёохы хүдэлмэри хүгжөөгдэнэ, мүлигдэнэ. Нэгэ таладань баянай ирагуу хүгжэм зэдэлнэ, нүгөө тээнь фортепианын, чанзын, домрын аялганууд дуулдана. Хүгжэмэй багшанарай тоб байса ойлгуулхыень, хүгжэмэй аялгын дахин дахин дабтагдахыень шагнанабди.

—Энэ жэлдэ багшанар олон. Улаан-Үдын хүгжэмэй училищи дүүргэhэн пианистка Марина Юрьевна Малдаева, сольфеджиогой багша Ольга Валерьевна Машанова, тиихэдэ Доодо-Ивалгын 8 жэлэй hургуулиин дэргэдэхи филиалда чанзын багша Светлана Санжиевна Санжиева гэгшэд hургуулидамнай ажаллажа эхилээ. Домрын багша Эржена Васильевна Дымбрылова үнинhөө хойшо эндэ хүдэлдэг. Хореограф Елена Игумнова Зүүн-Сибириин соёлой институт дүүргэhэн юм. Харин би өөрөө уран зурагай отделениие хүтэлбэрилнэб,— гэжэ тус hургуулиин директор Б. Д. Бадмажапов хэлээд, уран зурагайнгаа кабинедтэ уриба. Тэрэ өөрөө Эрхүүгэй искусствын училищи дүүргэhэнэйнгээ удаа Хабаровскын багшанарай институдай уран зурагай графическа отделени дүүргэhэн байна.

...Гипсээр хэhэн дүрсэнүүд, үхибүүдэй зураха натюрморт, шэрэ будагууд эндэ элбэг байба. Столой дэргэдэ hууhан хүбүүн басаган хоёр ехэл оролдон зурана хэбэртэй. Удаань бэе бэеынгээ зураг ээлжээлэн харана. Урдань эрээхэн гоё сэсэгтэй бишыхан гүсын хажууда уб улаахан помидор хэбтэнэ. Ара таладань гоё бүд намиранхай. Бидэшье тэдэнэй зураhан бүтээлнүүдые hонирхон шэртэбэбди. Яhала адляар зуража hуунад гэжэ элирхэйлээд, эдир зурагшадтай танилсабабди.

Эдэ хадаа Ивалгын дунда hургуулиин 6 «Б» классай hурагша Володя Шарапов 3 «Б» классай hурагша Женя Раднаева хоёр гээшэ. Володя сүлөөтэй сагтаа зураха дуратай, сүг hурадаг нүхэдтэеэ—Олег Шушарев, Ваня Власов гэгшэдтэеэ искусствын hургуулида ябадаг юм байна гэжэ мэдэбэбди.

— Минии аба—уран зураагша. Ивалгын хүдөө ажахын техникумдэ хүдэлдэг,— гэжэ бишыхан Женя омогорхон хэлээ hэн.

Хэн мэдэбэ, хэзээ нэгэтэ Женя эсэгэдээл адли уран зураагша болохо аалам?!

Мүнөө энэ hургуули даб дээрээ өөрын тусхай байшангүй. Гэбэшье эндэ хамтадаа 78 хүн hурана. Хореографиин отделениин үхибүүд арадай, бальна болон классическа хатарнуудтай танилсана. Харин эдир уран зураашад зуралгын искусствын түүхые шудална. Олон ондоо композиторнуудай, тодорхойлбол, Чайковскиин, Моцартын, Кабалевскиин, Ямпиловай хүгжэм энэ байшан соо зэдэлнэ. Ерээдүйн уран зураашад, хүгжэмшэд, дуушад, хатаршад энэ hургуулида урган гаража, түрэл Буряадайнгаа нэрэ солые нэрлүүлхэл байха гэжэ этигэхэ дуран хүрөө hэн. Искусствын эди шэдидэ hургаhан, хүгжэм дуунай аялгануудтай, нюусануудтай анха түрүүшынхеэ танилсуулhан энэ hургуулияа, багшанараа бүхы наhан соогоо үхибүүд дулаанаар hанаха байха.

Сэдьхэлыень hанаата болгоhон юумэнүүд, шиидхэгдээгүй асуудалнууд тухай хөөрэлдөөнэйнгөө түгэсхэлдэ hургуулиин директор Борис Дамдинович хэлээ hэн. hургуулияа үбэлжэлгэдэ бэлдэхэ, дулаалха, заhабарилха хэрэгтэй гэжэ онсолно.

— Тусхай түсэбэй ёhоор ажалаа ябуулжа, республикын соёлшодой V съездые угтуулан, hонин хэмжээ ябуулгануудые үнгэргэнэбди. Буряадай элитэ композитор Бау Ямпиловта зорюулагдаhан үдэшэ эмхидхэхэ хүсэлтэйбди. hуралсалай хахад жэлэй дүнгөөр тоосоото концерт наада, уран зурагай выставкэ үнгэргэхөөр хараалан-хайбди. Среда бүхэндэ хүгжэмтэ час, хүгжэм тухай hонирхолтой хөөрэлдөө эмхидхэнэбди. Өөрынгөө ажал хүдэлмэриие тосхонойнгоо ажабайдалтай холбохо, шеф ёhоной туhаламжа үзүүлхэ зорилготойбди. Агууехэ Октябриин 70 жэлые угтуулан бэелүүлхэ ажалнай ехэ, харюусалгатайшье. Иигэжэ үхибүүн бүхэнэй бэлиг шадабарииe мүлижэ, оюун бэлигыень хүгжөөхэ гээшэ манай гол уялга,— гэжэ Б. А. Бадмажапов хөөрөө hэн.

Б. ДЫМБРЫЛОВА,
манай корр.

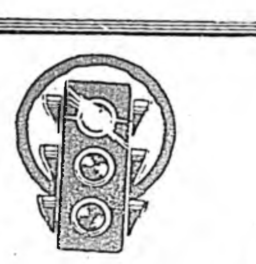

ДҮРИМ ЭБДЭДЭГ ЯБАГАШУУЛ

Буряадай АССР-эй Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэд ниитын инспекторнүүдтэй сүг хирэ хирэ болоод, харгы дээрэ гаража, шалгалта үнгэргэжэ байдаг гээшэ. Тиимэ нэгэ шалгалтада хотын ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэдhээ гадна предприяти, эмхи зургаануудай, олониитын түлөөлэгшэд хабаадалсаhан байгаа.

— Мүнөөдэр үнгэргэгдэхэ шалгалтын зорилгонь — хотын ажалшадай, жолоошодой харгын дүрим нарин нягтаар сахиха асуудалые хэр зэргэ ойлгодог, хүндэлдэг болоhые шалгажа үзэхэ болонобди. Тиихэдээ нэгэ доро жолоошодой дунда энэ хүдэлмэриин ямараар табигдаhые, техническэ харалга гараагүй ябаhан машинын жолоошодые элирүүлхэ болон бусад шухала удха шанартай хэмжээ ябуулганууд хараалагдаа,— гэжэ ГАИ-гай ротын командир, милициин майор С. П. Толмачев хөөрэнэ.

Шалгалтада Улаан-Үдын гурбан районой ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэд, ниитын инспекторнүүд—хамтадаа дүшөөд хүн хэдэн постнууд боложо хубаараад хабаадалсаhан байна.

— Харгы дээрэ гэнэ усалай болоходо, милициин, ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэд хаанаб, юугээ хэдэг юм гэлдэжэ байгаад заримашуул шууяа татадаг, хэрүүл үүдхэдэг заншалтай юм. Зүгөөр эдэнэр өөhэдөө харгын дүрим эбдэхэдээ, зэмэгүй юумэдтэл элдэб эсын шалтагаан барихые hэдэдэг,— гэжэ Ленинэй ордентo локомотив-вагон заhабарилгын заводой захаар үнгэрдэг харгы дээрэхи гурим сахижа байhан ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэ, милициин ахалагша лейтенант А. Н. Храмцов хэлээ hэн.

Эдэ үдэрнүүдтэ тус заводой дэргэдэхи харгы хүндэлэн гараха тусхай тоннель баригдажа байнхай. Тиимэhээ эндэ заводой хүдэлмэришэд халаанайнгаа hүүлээр харгы хүндэлэн гарахадаа, харгын дүрим эбдэдэг байба. Шалгалтада хабаадалсахаяа ерэhэн ниитын инспекторнүүд — Улаан-Үдын прибор бүтээлгын үйлэдбэриин нэгэдэлэй хүдэлмэришэд К. Е. Бурдуковский, С. В. Захаров, милициин сержант Валерий Сахаров гэгшэд заводой халаанай дүүрэхын урда тээ харгын бэлшэр дээрэ ерэhэн байгаа. Ажалай hүүлээр гэр тээшээ ярahан хүнүүд олон байба. Жэшээнь, тус заводой вагонно-кузовной цехэй хүдэлмэришэд Г. Е. Вершинин А. И. Жужгов хоёр хайшаа яараа гээшэб? Наhатай болоhон эдэ хоёр харгын хоёр ондоо газараар, хэлсэhэн юумэдтэл адли, хүндэлэн үнгэрхэдөө, нэгэниинь ашаанай машинада шууд дайруулан алдабал даа.

— Та юундэ харгын дүрим эбдэбэбта, хорюултай газараар ябанабта,—гээд Вершининээ hурахада:

— Бултал иигэжэ машинануудтай урилдаа хэнэ бэшэ гү?—гэжэ асуудалда асуудал табихань гайхалтай байба.

Харгын дүрим эбдэhэн эдэнэр тус тустаа нэгэ нэгэ түхэригэй яла түлэжэ, хойшодоо болгоомжотой, hэримжэтэй ябаха заагдаhан лэ харгын бэлшэр дээгүүр үнгэрдэг болохобди, гэлдэжэ байгаад тангариглаа. ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэ А. Н. Храмцовой эдэнэртэй хөөрэлдэhөөр байтар үшөө хэды хүн дайралдаhан лэ газараар харгы хүндэлэн гаража ябаhаар ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшын жэмбүүрэй шанга эшхэрээн дундуур, гэдэргээ сухариха баатай болоно. Эдэнэрэй диилэнхи олониинь харгын дүрим эбдэhэнээ мэдэрхэшье дурагүй, бидэниие hаатуулбат гэжэ хэлэхэ hанаатай. Локомотивомөөрын цехэй хоёр басагад Елена Баханова, Нелли Балданова гэгшэдтэ «Та харгын дүрим эбдэбэт. Яла түлэхэ болоот» гэжэ нүхэр Храмцовой хандахадань:

— Бидэ гэм зэмэгүйбди. Ялын мүнгэ цехэй хүтэлбэрилэгшэд түлэг лэ»,—гэжэ залуу басаганай hэнгэргүйгөөр харюусаhаниинь гайхалтай байгаа.

Харгын дүрим хазагайруулhан хүн бүхэнэй иигэжэ ябадаг болоо hаань, саашадаа харгы дээрэ юун болохо болоно гээшэб? Дээрэ хэлэгдэhэн басагадай хуулиин журам сахигшадта иигэжэ hэнгэргүйгөөр харюусаhан эдэнэрэй хэрэг заводой цехэй суглаан дээрэ хаража үзэхыень дурадхалтай.

Ябагашуулай хажуугаар, бүхы ушар ёhо мэдэхэ жолоошодой дунда харгын дүрим хазагайруулагшад дайралдаа. Заводой дэргэдэхи харгыгаар олон хүн зоной үнгэрдэг газарта машинын жолоошод зогсожо, харгын замда сугларhан хүнүүдые заатагүй үнгэргэхэ ёhотой ха юм. ...азын жолоошон А. Д. Плохих харгын бэлшэр дээрэ байhан хүнүүдые урдуураа үнгэргэхын орондо, машинаа зогсоонгүй гараhан байгаа. ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшын тэрэнэй техническэ талон харан гэhээнь, тэрэнь нүхэлүүлэгдэшэнхэй байбал даа.

...болон харгыгаар ябаhан машинануудай урдуур, дуратай газартаа гүйлдэн үнгэрхэдөө хэды ехэ аюул тохёолдуулна гээшэб? Түргөөр ябаhан машина, илангаяа трамвай гэнтэ зогсоохо гээшэмнай хэсүүтэйхэн лэ хэрэг ха юм. Тиихээ тиитэрээ «нэгэндээ нэтэрhэн» хү...

— Та, хоёрдохиёо харгын дүрим эбдэбэ гээшэт. Яаха болонобибди:—гээд инспекторэй асуухадань:

— Хайрлыт! Хэшээгыт! Ойлгомторгүй үнгэршэбэб,— гэжэ байгаад тэрэ олон табые шашаха юм.

Мүн пивын заводой жолоошон В. П. Григорьев, «Урал» мотоциклай эзэн Найданов болон бусад дүрим мэдэхэгүй хүнүүд хаш. Эдэнэр харгын дүрим эбдэhэнэйнгээ түлөө яла түлэhэн, саашадаа наринаар ябахабди гэжэ үгэеэ үгэhэн байха юм.

Хотын гурбан райондо хэдэхэн часай туршада үнгэргэгдэhэн шалгалтын үедэ 240-ööд эрхэтэн харгын дүрим хазагайруулжа, яла түлэhэн байха юм. Тэдэнэй 200-гаад хүниинь тэмдэггүй газараар харгы хүндэлэн үнгэржэ, дүрим эбдэhэн байба. Тиихэдэ 105 хүндэ hануулга хэгдэhэн, hогтуу дүрбэн тэлэрүүлгын газарта абаашагдаhан байгаа.

Харгын дүрим эбдэгшэдэй дунда ЛВРЗ-гэй хүдэлмэришэд А. И. Похолков, В. Д. Метелгин, С. В. Хатулев, бэрилгэзаhабарилгын хоёрдохи управлениин хүдэлмэрилэгшэд Л. И. Петров, В. Н. Вяткин, В. Ю. Павлишин, багшанарай институдай, лесотехникумэй студентнүүд Б. Х. Цыбиков, Б. Е. Цыбенов болон бусад бии.

Республикын ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэд, ниитын инспекторнүүд хотын болон республикын районуудта хирэ хирэ болоод лэ тусхай шалгалтануудые үнгэргэжэ, харгын дүрим хазагайруулhан жолоошод болон ябагашуулые элирүүлжэ, харгы замууд дээрэ гэнэ усал гаргаха ябадалhаа тэдэнэрые hэргылжэ, ойлгуулламжын хүдэлмэри ябуулжа байдаг гээшэ. Зүгөөр шалгалтын лэ болоходо, харгын дүрим хазагайруулагшадай тоо үсөөрхэhөө байтагай олон боложо байдагынь hанаа зоборитой.

Хотын предприяти, эмхи зургаануудай, институт, техникумэй, hургуулинуудай хүтэлбэрилэгшэд, совет, комсомолой организацинууд, багшанар, түрэлхид эдэ бүгэдэдэ үдэр бүри hаналаа табижа, анхаралаа хандуулжа байха нангин уялгаяа бү мартаг лэ гэжэ hануулхаар.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ,
манай тусхай корр.

ДАРДАМ ХАРГЫ ХЭРЭГТЭЙ ГҮ?

Баргажанай болон Хурамхаанай районууд руу зурыhан «Улаан-Үдэ — Турунтаево—Могойто» гэhэн харгын хабар, зунай үедэ хэр зэргээр заhабарилагдаhан тухай асуудал шалгажа үзэхын тула тусхай комисси байгуулагдаhан байгаа. Тус комиссида Буряадай АССР-эй МВД-гэй гүрэнэй автоинспекциин, «Бурятавтотранс» гэжэ пассажирнуудые зөөдэг таhагай, Баргажанай районой предприяти, ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэд оруулагдаhан байгаа.

Улаан-Үдэ хотоhоо эхилhэн харгын 250-дахи километрhээ захалаад зуу гаран километр хүрэтэрхи зайда харгы муу гэжэ тодоруулагдаа. Харгын ехэнхи хуби яама ялхитай, хура бороогой hүүлээр саг соогоо заhабарилагдадаггүй байба. Мүн тиихэдэ харгын захаар табигдадаг тэмдэгүүд болон километр харуулhан бахананууд үмхиржэ, унашаhан байха юм. Энэнhээ гадна пассажирнуудай буудал ёhотойгоор түхеэрэгдээгүй байhаар.

Тэрэшэлэн харгын захаар ургаhан сагдуул модод үндэр ногоон болон бусад ургамалнууд сэбэрлэгдэнэгүй. Эдэ бүгэдэ харгыгаар хурдаар ябаhан машинануудай жолоошод авари хэнэ, гэнэ усалда ороно. Тиихэдэ хадын горхонууд дээгүүр табигдаhан хүүргэнүүдэй хэды шэнээн ашаа дааха гэhэн тэмдэгүүд үгы болонхой. Мүн Баргажанай районой Шитхан, Үүрэг, hүбэ, Бодон, Баянгол, Хилгана руу ошоhон харгы саг соогоо грейдерээр тэгшэлэгдэн ябталагдадаггүй, харгы дээрэ гараhан яаманууд руу шорой адхагдадаггүй, хүүргэнүүдынь заhабарилагдадаггүй байба. Дурсагдагша комиссиин гэшүүд хабар эдэ харгынуудые шалгахадаа дээрэ дурсагдаhан дутуу дундануудые элирүүлжэ, усадхаха гэжэ Баргажанай районой харгы заhабаридаг управлениин начальник Л. П. Балуевта дурадхаhан байгаа. Зүгөөр эдэ дутагдалнууд намарай шалгалтын болоходо мүнөөхи зандаа гэхэ гү, али зунай hарануудта ороhон бороогой hүүлээр бүришье муу болоhон, хүүргэнүүдынь hандарhан байба бшуу. Эндэhээ уламжалан районой нютагууд руу ошодог маршрудай автобусууд ябахаяа болёо ха юм.

Харгы заhабарилхада хэрэгтэй болодог техникээр тус районой управлени бусад районуудтал адли гүйсэд хангагданхай. Мүнөө эдэнэрэй мэдэлдэ элдэб түхэлэй 12 машина үгтэнхэй. Сэхыень хэлэхэдэ, районуудай, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдэй өөhэдынгөө машина, техникэдэ гамтайгаар хандадаг hаань, дардам харгынь яахадаа муудаха hэм?

Холын районуудай нэгэн Хурамхаанай район тээшэ ошоhон, харгы баhал муугаар заhабарилагдадаг гэhэн тэмдэглэл, ажаглалта хэгдэхэ баатай бологлоо. Жэшээнь, Бархан нютаг руу ошоhон ажалшадай буудалай павильон, хүүргэнь эбдэрэнхэй. Мүн Уланхааhаа Хурамхаан руу ерэhэн харгы ялхи яамануудтай, хүүргэнүүдынь муудажа, заhабарилагдахаар болоhон байна. Тиихэдэ харгын захаар нэгэшье тэмдэг үгы.

hахали, Могойто, Аргада нютагууд руу ошоhон харгынууд баhал тиимэрхүү гэхэдэ алдуу болохогүй.

Юрэдөө, харгыгаа саг сагтань таhалгаряагүй заhабарилдаг hаань, иимэ юумэн үзэгдэхэгүй байгаа.

А. ФЕФЕЛОВ,
Республикын ГАИ-гай харгы хинан шалгаха инженер.

ГАИ-гай экран

hүүлшын долоон хоногой туршада республикын харгы замууд дээрэ 23 гэнэ усал болоhон байба. Тэдэнэй юhэниинь Улаан-Үдэ хотын үйлсэ гудамжануудта үзэгдөө. Долоон хүн хүндөөр гэмтэhэн, 21 хүн больницада оруулагдаhан байна. Харгы дээрэ болоhон аюул ааринуудта олонхинь hогтуугаар машина жолоодожо ябаhан жолоошодой гэмээр болоо. Долоон хоногой туршада 12 хүн, ябаган хоёр hогтуушуул ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэдтэ, ниитын инспекторнүүдтэ баригдаhан байна.

Сэлэнгын районой Химнын совхозой ашаанай машинын жолоошон А. Ц. Будаев Гусиноозерск—Петропавловка гэhэн харгыгаар архи уунхай табилуулжа мэдээ ха. Тиигэжэ ябаhаар годируу харгы дээрэ машинаа хүмэрюулhэн, сүг hуулсаад ябаhан пассажирынь хүндөөр гэмтэhэн байба. Мүн Сэлэнгын модо буулгадаг, ашадаг баазын модошо дархан А. Я. Овчинников үмсынгөө «Запорожец» машинаар баhал соохор мэдээндээ гүйлгэжэ ябаhаар авари хээ. Эндэ өөрөө, мүн тэрээнтэй hуулсаад ябаhан хоёр хүн наhа бараhан, нэгэниинь больницада оруулагдаhан байха юм.

Сэлэнгын, Захааминай, Зэдын, Мухар-Шэбэрэй, Кабанскын, Баргажанай районуудта харгын аюул ехээр хэгдэнэ гэhэн тобшолол хэгдэхээр ха. Дурсагдагша районуудай ажахы, предприятинүүдай хүтэлбэрилэгшэд, жолоошодойнгоо, механизаторнуудайнгаа дунда hэргылэмжын, ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулхаяа болёо гэжэ тэмдэглэлтэй.

Үнгэрөөд байhан үе соо республикын харгы замууд дээрэ 1464 жолоошон харгын дүрим эбдэhэн, хазагайруулhан байгаа. Харин эдэнэрэй 44-ниинь hогтуугаар машина жолоодоол, гэнэ усалда ороо.

В. ПОЛУЯНОВ,
ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэ.

ХҮН БА БАЙГААЛИ

ЯГААХАН ЛЁНХОБО СЭСЭГҮҮДЭЙ ХИЗААРТА

Юундэшье адли бэшэ оршон байгаали—лёнхобо сэсэгүүдээр бүрхөөгдэhэн заха хизааргүй үргэн тала урдамнай харагдаба. Хаба-ногоон томонууд дэльбэтэй набшаhануудай хажууда үндэрөөр ургаhан ягаахан сэсэгүүд ялалзан гэрэлтэнэ. Энэдхэг болон хитад арадуудай түүхэ домогуудай мүнхэ гэгээн лёнхобо сэсэг агууехэ Волго мүрэнэй адагай hалаануудта хоёр мянга гаран гектар талмай эзэлэн элбэгээр ургана.

Эндэхи газарнууд 80 сантиметр хүрэтэр дэльбэнүүдээ дэлгээдэг үзэсхэлэнтэ hайхан сэсэгэй дэлгэрэн тараhан эгээл хойто зүгэйнь хуби болоно. Тэрэнэй hаруул сэсэгүүд гайхалтай шэнжэ шанартай: hаял сэсэглэжэ эхилхэ үедөө яб ягаахан байгаа hаа, хагдарха тээшээ сиилэгэр ягаан, үгышье hаа, саб сагаан болошодог байна.

Волго мүрэнэй адагтаа хэдэн hалаа, хэдэн мянгаад hабанууд болжо Каспиин далай руу шудхан ородог газарта Астраханска заповедник оршодог юм. 1919 ондо бии болгогдоhон заповедник 60 мянга гаран гектар талмай эзэлдэг байна. Мянгаад шубуудта, илангаяа нүүжэ ябахадаа 300—400 мянга хүрэтэр суглардаг шубуу шонхорто заповеднигэй дэбисхэр үнэхөөрөө бурханай газар гэхээр болодог. Хабарай, намарай үедэ тиимэ олоор сугларhан шубуудые хараhан дүршэлтэй мэргэжэлтэдшье ехээр гайхадаг. Оронойнай Европын хубида имагтал эндэ мянга мянгаараа ниидэжэ ябаhан галуунай, хун шубуудай hүрэгүүдые бахархан харахат, харин тус бүрэ 40—50 мянган нугаhад тухай хэлэhэнэйшье үлүү ха.

Эндэ эртын хабарhаа орой намар болотор шубуудай ажабайдал хүүехэ байдаг гээшэ. Алад саашаа ниидэжэ ябаhан шубууд эндэ тогтожо амарна, эдеэлнэ, хура бороohоо хоргодоно, урда гү, али хойто зүг руу холын ниидэлгэдэ бэлдэнэ. Нютагай шубуун hүрэгүүд мүн лэ ехэ даа. Тэдэнэй дунда пеликанууд болон баклануудые харахаш. Дүрбэ метр гүнзэгыдэ тэдэ шунгажа, айхабтар бэрхээр загаhа баридаг байна.

Мүрэнэй адагта ушардаг шубуу шонхорой 260 гаран түхэл янзын 106-ниинь заповедник соо үндэгэлжэ, дальбараагаа тэжээдэг гэжэ заповеднигэй орнитологууд тодорхойлоо. Иишэ ниидэн ерэдэг шубуудай олонхинь холын оронуудhаа: Иранhаа, Суданhаа, Египедhээ, Индиhээ, мүн Африка түбиин дундахи хубиин оронуудhаа сэхэ буужа, уурхайгаа бэлдэнэ, үндэгэлнэ.

Заповеднигэй шэнжэлэгшэдэй тоолоhоной ёhоор, 3,5 мянга шахуу томо сагаан цаплинуудай, 2 мянга шахуу хун шубуун-шипунуудай, 4 мянга гаран шара цаплинуудай бүлэнүүд энэ адагта амидарна хаш. Үе-үе болоод эхилдэг уhанай hайрам, дошхон шанга hалхин, мүн загаhашадай олоороо урагша-хойшоо hүндэлэлгэ шубуудай үшөө ехээр уурхайгаа түхеэрхэдэ hаалта болоно. Энэ ушараар боро галуунуудые, нугаhануудые бэе тээшээ татахын тула хэмэл уурхайнуудые түхеэрдэг байна.

Заповеднигэй эмхидхэгдэжэ байха үедэ үндэhөөрөө хосорон hалаха түйлдаа хүрэhэн фазанууд мүнөө ойн соорхойнууд соогуур олоороо гүйлдэдэг болонхой. Жүдэгэр ута хүлтэй цаплинуудай, hайхан хун шубуудай мүн лэ олоороо уурхайлдаг газарнууд мэргэжэлтэдтэ мэдээжэ. Анхаралтайгаар адаглан харадаг хүнүүд хуушанай модонууд дээрэ хүсэтэ сагаан hүүлтэ далайн бүргэдые обёоржо магад.

Волго мүрэнэй адагай багахан hаба, hалаануудай гүйхэн уhан загаhа жараахайгаар баян. Илангаяа загаhадай түрьhэлхэ үедэ тэдэнэй тоо хэдэн дахин олошордог. Мүнөө эндэ 56 зүйлэй загаhан, тэрэ тоодо алгана, ялаагана, сом гэхэ мэтэ ушардаг.

hүөөр тэжээгдэдэг ан амитадай 31 янза эндэ амидардаг юм. Бодон гахай, араата, уhанай үхэр хулгана, 1936—1954 онуудта эндэ байрлуулагдаhан енотой түхэлэй нохой, ондатра, халюун ехэл таараа амидардаг байна.

Астраханска заповеднигтэ гидрологууд, геоморфологууд, ботанигууд, энтомологууд, ихтиологууд, орнитологууд болон бусад мэргэжэлэй эрдэмтэд хүдэлдэг. Тэдэ ганса шубуу шонхор, амита шэнжэлээд байдаггүй, томо гидро-түхеэрэлгэнүүдэй хүдэлмэриин ба ажахын ашаглалгын эрхэ байдалда Хойто Каспиин эрьенүүдые, Волго мүрэнэй адагай биологическа шэнжэ шанарай хубилалтые шэнжэлгэдэ горитой анхаралаа хандуулдаг гээшэ. 1975 онhоо Волго мүрэнэй эндэхи hалаа уhан дээрэ тамардаг шубуудай амидарха уласхоорондын удха шанартай тусхай газар болгогдоhон байна.

Хамгаалгада абтаhан амитадые: бодон гахайе, фазаниие, уурхайлха үедэнь уhан дээрэ тамардаг шубуудые, Хойто Каспиин уhан дээгүүр намар ниидэхэ, үбэлжэхэ үедэнь заповеднигэй хүдэлмэрилэгшэд тэдэнэй тоо бүридүүлэн тоолодог заншалтай.

hүүлэй хэдэн жэлэй туршада 20—30 мянган шубуунай hабарта жэл бүри тусхай түмэр сахариг хэгдэнэ. Энээнэй ашаар шубуудай наhа, ниидэлгын замые, уурхайлдаг газарнуудыень, зуhадаг, үбэлжэдэг нютагуудыень тодорхойлолхо арга боломжо олдоно бшуу.

Оронойнай элдэб институдуудай эрдэмтэд-биологуудай шэнжэлэлгэнүүдые хэхэдэ, заповедник ехэ таатай зохид газар юм. Эндэ hуралсалай элдэб эмхи зургаануудай студентнэр практикаяа гаража, мэргэжэлээ hайнаар ойлгохоhоо гадна байгаали хамгаалха хэрэгэй ехэ удха шанартай байhые ойлгодог гээшэ.

Людмила МАКСИМОВА,
АПН-эй корр.

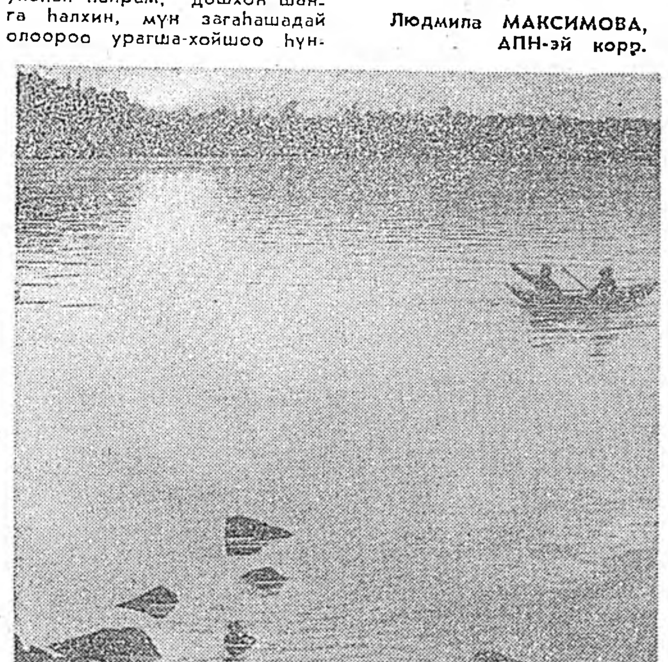

«Үдэшэ». Р-Н. Базаровай фотоэтюд.

ХРОНИКО

Бэеынь муудажа, пенсидэ гараhантайнь дашарамдуулан, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум Санеев Леонид Александровичые Буряадай АССР-эй мелиорациин болон уhанай ажахын министрэй тушаалhаа сүлөөлбэ.

Газетымнай индекс — 50901

Хүндэтэ нүхэд!

«Буряад үнэн» газетэдэ захил үргэлжэлhөөр. Газетэдэ захил хэхэеэ шамдагты!

Захиха гэбэлтнай, газетымнай жэлэй сэн — 7 түхэриг 80 мүнгэн, хахад жэлэй сэн — 3 түхэриг 90 мүнгэн.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда. «Үнэн сэхын нюдэ руу хараха» —Л. Левченкын статья. Мал ажал онсо — шухала hалбари. «Шадабаритан» — Л. Цыбиковагай статья. Малай үбэлжэлгэ. «Эсэшэhэн» резинэ болон бусад шалтагаанууд» — Ан. Климовэй статья.

Хоёрдохи хуудаhанда. Профсоюзай ажабайдал: тоосоон ба hунгалта. «Буураhан солоёо бусааха байгаа» —А. Гармаевай статья. «Удаан байгаа ... хэ» — П. Натаевай статья.

Гурбадахи хуудаhанда. Мүнөөдэр — Комсомолой мүндэлhэн үдэр. «Республикымнай залуу халаан шэнэдхэн хубилалгын замаар» — М. Гармаевагай статья.

Дүрбэдэхи хуудаhанда. Нютаг нютагай hонин. Уншагшын hанамжа.

Сониир экран

КОМСОМОЛОЙ МҮНДЭЛhЭН ҮДЭР

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Время. 9.40 — Совет дуунай концерт. 10.05 — «Танилсагты: залуу киномэтографистнууд». 11.15 — Баримтата фильмүүд. 11.55 — Шэнэ hонин (12.00 хүрэтэр). 15.30 — Шэнэ hонин. 15.50— Баримтата фильмүүд. 16.40 — Эдиршүүлэй уран бэлиг. 17.10 — Шиник ленинскэ библиотекэ. 17.45 — «Манай корреспондентнүүд хөөрэнэ». 18.15— «Я — вожатый форпоста» — уран hайханай фильм. 19.45— «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». Улаан-Үдэ. 20.00 — «Байгал». Москва. 20.30 — Ленинскэ комсомолой шангай лауреадуудай концерт. 22.00 — Время. 22.30 — «Дэлхэй ба залуушуул». 23.05 — «Элүүр энхэ байха дуратай hаа». 23.20 — Баримтата фильм. 23.45 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 24.00 — Футболоор Европын чемпионадай шэлэн абалгын матч. СССР-эй ба Норвегиин суглуулагдамал команданууд.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Телефильм. 9.35, 10.35 — Информатикын болон тоолон тодорхойлхо техникын үндэhэ hуури. 10.05, 13.55 — Немец хэлэн. 11.05— СПТУ-гай hурагшадта. Астрономи. 11.35, 12.40—Түүхэ. 9-дэхи класс. 12.05 — Ч. Дарвинай ажаябадал ба научна хүдэлмэри. 13.10 — «Ши хуули мэдэхэ гүш?» 14.25 — «Революциин уран зураашад». 15.05 — М. Светловой шүлэгүүд. 15.55 — «Хүгжэмтэ киоск». 16.25 — Шэнэ hонин. Улаан-Үдэ. 18.30 — Комсомо-

---

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор — 2-50-96, приемная — 2-54-54, зам. редактора — 2-68-08, зам. редактора — 2-62-62, отв. секретарь — 2-50-52, секретариат — 2-66-76; отделы: партийной жизни — 2-60-91, пропаганды — 2-56-23, промышленности и строительства — 2-61-35, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, 2-57-63, информации — 2-34-05, переводов — 2-54-93, писем и селькоров — 2-67-81, корректорская — 2-33-61, выпускающие — 2-35-95, Собственные корреспонденты: п. Баргузин — 91-1-44, г. Закаменск — 34-33, п. Кырен — 91-7-18, Северобайкальск — 35-73, п. Хоринск — 55-6-99.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли. г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Н-00732. Заказ № 249. Индекс 04600